

KARTA BEZPEČNOSTNÝCH ÚDAJOV

podľa nariadenia Komisie (EÚ) 2020/878 v znení zmien a doplnení

BALtech Hydroxid sodný - čistič

Dátum vytvorenia	3. 12. 2020	Číslo verzie	3.0
Dátum revízie	11. 5. 2023		

ODDIEL 1: Identifikácia látky/zmesi a spoločnosti/podniku

- 1.1. Identifikátor produktu** BALtech Hydroxid sodný - čistič
Látka / zmes zmes
- 1.2. Relevantné identifikované použitia látky alebo zmesi a použitia, ktoré sa neodporúčajú**
Identifikované použitia zmesi
Priemyselné použitie, čistenie odpadov
Neodporúčané použitia zmesi
Produkt nesmie byť používaný inými spôsobmi, než ktoré sú uvedené v oddiele 1.
Prílohou karty bezpečnostných údajov je scenár expozície.
- 1.3. Údaje o dodávateľovi karty bezpečnostných údajov**
Dodávateľ
Meno alebo obchodné meno BAL SLOVAKIA s.r.o.
Adresa Vysokoškolákov 8511/10, Žilina, 010 08
Slovensko
Telefón +421 415 005 890
E-mail bal@bal.sk
Adresa www stránok www.bal.sk
- Osoba zodpovedná za kartu bezpečnostných údajov**
Meno Ing. Jan Gerstenberger
E-mail gerstenberger.j@gmail.com
- 1.4. Núdzové telefónne číslo**
NÁRODNÉ TOXIKOLOGICKÉ INFORMAČNÉ CENTRUM, Univerzitná nemocnica Bratislava, pracovisko Kramáre, Klinika pracovného lekárstva a toxikológie; Limbová 5, 833 05 Bratislava, telefón: +421 2 54 774 166, mobil: +421 911 166 066, fax: +421 2 547 74 605, e-mail: ntic@ntic.sk.
112

ODDIEL 2: Identifikácia nebezpečnosti

- 2.1. Klasifikácia látky alebo zmesi**
Klasifikácia zmesi podľa nariadenia (ES) č. 1272/2008
Zmes je klasifikovaná ako nebezpečná.
- Skin Corr. 1A, H314
- Plný text všetkých klasifikácií a H-viet je uvedený v oddieli 16.
- Najzávažnejšie nepriaznivé fyzikálno-chemické účinky**
Nie sú známe
- Najvýznamnejšie nepriaznivé účinky na ľudské zdravie a na životné prostredie**
Spôsobuje vážne poleptanie kože a poškodenie očí.
- 2.2. Prvky označovania**
Výstražný piktogram
-
- Výstražné slovo**
Nebezpečenstvo
- Nebezpečné látky**
hydroxid sodný
- Výstražné upozornenia**
H314 Spôsobuje vážne poleptanie kože a poškodenie očí.
- Bezpečnostné upozornenia**
P102 Uchovávajte mimo dosahu detí.

KARTA BEZPEČNOSTNÝCH ÚDAJOV

podľa nariadenia Komisie (EÚ) 2020/878 v znení zmien a doplnení

BALtech Hydroxid sodný - čistič

Dátum vytvorenia	3. 12. 2020	Číslo verzie	3.0
Dátum revízie	11. 5. 2023		

P280	Noste ochranné rukavice/ochranný odev/ochranné okuliare/ochranu tváre.
P303+P361+P353	PRI KONTAKTE S POKOŽKOU (alebo vlasmi): Vyzlečte všetky kontaminované časti odevu. Pokožku ihneď opláchnite vodou alebo sprchou.
P305+P351+P338	PO ZASIAHNUTÍ OČÍ: Niekoľko minút ich opatrne vyplachujte vodou. Ak používate kontaktné šošovky a je to možné, odstráňte ich. Pokračujte vo vyplachovaní.
P310	Okamžite volajte lekára.
P405	Uchovávajte uzamknuté.
P501	Zneškodnite obsah/nádobu odovzdaním na zberný dvor do časti nebezpečného odpadu.

Požiadavky na uzávery odolné proti otvoreniu deťmi a hmatateľné výstrahy

Obal musí byť opatrený hmatateľnou výstrahou pre nevidomých. Obal musí byť opatrený uzáverom odolným proti otvoreniu deťmi.

2.3. Iná nebezpečnosť

Látka nemá vlastnosti vyvolávajúce narušenie endokrínnej činnosti v súlade s kritériami stanovenými v nariadení Komisie v prenesenej právomoci (EÚ) 2017/2100 alebo v nariadení Komisie (EÚ) 2018/605. Látka nespĺňa kritéria pre látku PBT alebo vPvB v súlade s prílohou XIII, nariadenia (ES) č. 1907/2006 v znení zmien a doplnení. Prach môže tvoriť so vzduchom výbušnú zmes.

ODDIEL 3: Zloženie/informácie o zložkách

3.2. Zmesi

Chemická charakteristika

Nižšie uvedená látka.

Zmes obsahuje tieto nebezpečné látky a látky so stanovenými najvyššími prípustnými koncentraciami v pracovnom ovzduší

Identifikačné čísla	Názov látky	Obsah v % hmotnosti	Klasifikácia podľa nariadenia (ES) č. 1272/2008	Pozn.
Index: 011-002-00-6 CAS: 1310-73-2 EC: 215-185-5 Registračné číslo: 01-2119457892-27-xxxx	hydroxid sodný	75	Skin Corr. 1A, H314 Špecifický koncentračný limit: Skin Corr. 1B, H314: $2\% \leq C < 5\%$ Skin Corr. 1A, H314: $C \geq 5\%$ Eye Irrit. 2, H319: $0,5\% \leq C < 2\%$ Skin Irrit. 2, H315: $0,5\% \leq C < 2\%$	1
CAS: 7647-14-5 EC: 231-598-3 Registračné číslo: 01-2119485491-33-xxxx	chlorid sodný	25		

Poznámky

1 Látka, pre ktorú sú stanovené expozičné limity.

Plný text všetkých klasifikácií a H-viet je uvedený v oddieli 16.

ODDIEL 4: Opatrenia prvej pomoci

4.1. Opis opatrení prvej pomoci

Zachovajte pokoj a chladnú hlavu. Myslite aj na vlastnú bezpečnosť! Zabráňte ďalšie kontaminácii! Zaistite postihnutú osobu proti prechladnutiu. V prípade zásahu lekára vždy odovzdajte lekárovi originálne etiketu, prípadne bezpečnostný list.

Pri vdýchnutí

Presunúť sa na čerstvý vzduch. Oblasť tváre, najmä nosa, opláchnite čistou vodou. V prípade ťažkostí vyhľadajte lekársku pomoc.

Pri kontakte s pokožkou

Okamžite vyzliecť zasiahnutý odev; pred umývaním alebo v jeho priebehu zložte prstienky, hodinky, náramky, ak sú v miestach zasiahnutia kože. Zasiahnuté miesta oplachujte prúdom podľa možnosti vlažnej vody po dobu 10 až 30 minút; nepoužívajte kefu, mydlo ani žiadne neutralizačné roztoky. Postihnuté miesto prekryte sterilným obvazom, nepoužívajte masť ani iné lieky. Podľa situáciám volajte záchrannú službu Alebo zaistite LEKÁRSKE ošetreniami.

KARTA BEZPEČNOSTNÝCH ÚDAJOV

podľa nariadenia Komisie (EÚ) 2020/878 v znení zmien a doplnení

BALtech Hydroxid sodný - čistič

Dátum vytvorenia	3. 12. 2020	Číslo verzie	3.0
Dátum revízie	11. 5. 2023		

Po zasiahnutí očí

Okamžite vyplachujte oči prúdom tečúcej vody, roztvorte očné viečka (napríklad aj násilím) a držte je široko otvorená; ak má postihnutý kontaktné šošovky, okamžite ich vyberte. Výplach vykonávajte 10 až 30 minút od vnútorného kútika k vonkajšiemu, aby nebolo zasiahnuté druhé oko. Nepoužívajte žiadne neutralizačné roztoky, iba čistou pokiaľ možno vlažnou vodu !!! Podľa situáciám volajte záchrannú službu Alebo zaistite LEKÁRSKE ošetreniami.

Po požití

NEVYVOLÁVAJTE VRACANIE! Hrozí nebezpečenstvo ďalšieho poškodenia zažívacieho traktu !!! Hrozí perforáciám pažeráka ai žalúdka! OKAMŽITE vypláchnite ústnu dutinu VODOU a potom vypite 2 - 5 dl chladnej vody (z vodovodu, bez bubliniek). Ak má postihnutý bolesti, na pitie ho nenúťte, len vykonajte výplach ústnej dutiny. NEPODÁVAJTE AKTÍVNE UHLIE! (Začernením spôsobí ťažšie vyšetrenie stavu sliznice zažívacieho traktu) Nepodávajte žiadne jedlo. Nepodávajte nič ústami, ak je postihnutý v bezvedomí alebo má kŕče. Podľa situácie volajte záchrannú službu alebo zaistite čo najrýchlejšie lekárske ošetrenie

4.2. Najdôležitejšie príznaky a účinky, akútne aj oneskorené

Pri vdýchnutí

Kašeľ, podráždenie dýchacích orgánov, dávenie

Pri kontakte s pokožkou

Popálenie kože, začervenanie, svrbenie, pálenie

Po zasiahnutí očí

Podráždenie očí, svrbenie, pálenie

Po požití

Podráždenie tráviaceho traktu, dávenie, nevoľnosť, bolesť brucha

4.3. Údaj o akejkol'vek potrebe okamžitej lekárskej starostlivosti a osobitného ošetrenia

neuvedené

ODDIEL 5: Protipožiarne opatrenia

5.1. Hasiace prostriedky

Vhodné hasiace prostriedky

Použite hasiace prostriedky, ktoré sú vhodné vzhľadom na miestne okolnosti a okolité prostredie

Nevhodné hasiace prostriedky

voda - plný prúd

5.2. Osobitné druhy nebezpečnosti vyplývajúce z látky alebo zo zmesi

Produkt sa rozpušťa vo vode za vzniku korozívne kvapaliny, môže reagovať s kovmi a uvoľňovať vodík

5.3. Pokyny pre požiarnikov

Použite izolačný dýchací prístroj a celotelový ochranný oblek.

ODDIEL 6: Opatrenia pri náhodnom uvoľnení

6.1. Osobné bezpečnostné opatrenia, ochranné vybavenie a núdzové postupy

Použite osobné ochranné prostriedky. Nechránené osoby sa nesmú približovať. Zabráňte kontaktu s vlhkou nechránenou pokožkou.

6.2. Bezpečnostné opatrenia pre životné prostredie

Zabráňte rozpusteniu vo vode a úniku do povrchových vôd a vodných tokov.

6.3. Metódy a materiál na zabránenie šíreniu a vyčistenie

Produkt opatrne zmeťte, premiestnite do nádoby na odpad a zlikvidujte ako nebezpečný odpad. Nemiešajte s iným odpadom. Pozor - pri kontakte s vodou vzniká silne korozívna kvapalina.

6.4. Odkaz na iné oddiely

Vid' oddiel 7., 8. a 13.

ODDIEL 7: Zaobchádzanie a skladovanie

7.1. Bezpečnostné opatrenia na bezpečné zaobchádzanie

Použite ochranné rukavice, ochranné okuliare, ochranný odev.

7.2. Podmienky na bezpečné skladovanie vrátane akejkol'vek nekompatibility

Skladujte pri teplotách medzi 5 a 40°C v tesne uzatvorených plastových, nerezových nádobách alebo nádobách s plastovou vložkou. Neskladujte v blízkosti silných oxidačných činidiel - nebezpečenstvo vzniku požiaru.

7.3. Špecifické konečné použitie, resp. použitia

neuvedené

KARTA BEZPEČNOSTNÝCH ÚDAJOV

podľa nariadenia Komisie (EÚ) 2020/878 v znení zmien a doplnení

BALtech Hydroxid sodný - čistič

Dátum vytvorenia 3. 12. 2020
Dátum revízie 11. 5. 2023 Číslo verzie 3.0

ODDIEL 8: Kontroly expozície/osobná ochrana

8.1. Kontrolné parametre

Slovensko

Nariadenie vlády Slovenskej republiky 236/2020

Názov látky (zložky)	Typ	Hodnota
hydroxid sodný (CAS: 1310-73-2)	NPEL priemerný	2 mg/m ³

DNEL

chlorid sodný

Pracovníci / spotrebitelia	Cesta expozície	Hodnota	Účinok	Stanovenie hodnoty	Zdroj
Pracovníci	Dermálne	295,52 mg/kg/24h	Akútne účinky systémové		externí bezpečnostní list
Pracovníci	Inhalačne	2068,62 mg/m ³	Akútne účinky systémové		externí bezpečnostní list
Pracovníci	Dermálne	295,52 mg/kg/24h	Chronické účinky systémové		externí bezpečnostní list
Pracovníci	Inhalačne	2068,62 mg/m ³	Chronické účinky systémové		externí bezpečnostní list
Spotrebitelia	Dermálne	126,65 mg/kg/24h	Akútne účinky systémové		externí bezpečnostní list
Spotrebitelia	Inhalačne	433,28 mg/m ³	Akútne účinky systémové		externí bezpečnostní list
Spotrebitelia	Orálne	126,65 mg/kg/24h	Akútne účinky systémové		externí bezpečnostní list
Spotrebitelia	Dermálne	126,65 mg/kg/24h	Chronické účinky systémové		externí bezpečnostní list
Spotrebitelia	Inhalačne	433,28 mg/m ³	Chronické účinky systémové		externí bezpečnostní list
Spotrebitelia	Orálne	126,65 mg/kg/24h	Chronické účinky systémové		externí bezpečnostní list

PNEC

chlorid sodný

Cesta expozície	Hodnota	Stanovenie hodnoty	Zdroj
Pitná voda	5 mg/l		externí bezpečnostní list
Voda (občasný únik)	19 mg/l		externí bezpečnostní list
Mikroorganizmy v čističkách odpadových vôd	500 mg/l		externí bezpečnostní list
Pôda (poľnohospodárska)	4,86 mg/kg		externí bezpečnostní list

8.2. Kontroly expozície

Zaistite dostatočnú ventiláciu. Pri rozpúšťaní vo vode sa roztok silno zahrieva. Kontaminovaný odev okamžite vyzliecť. Zabráňte kontaktu s pokožkou a očami. Doporučená inštalácia očné sprchy.

Ochrana očí/tváre

Ochranné okuliare s bočnou ochranou alebo štít (EN 166).

Ochrana kože

Ochrana rúk: Ochranné rukavice z PVC alebo neoprénu

Ochrana kože: Pracovný ochranný odev, uzavretá obuv

KARTA BEZPEČNOSTNÝCH ÚDAJOV

podľa nariadenia Komisie (EÚ) 2020/878 v znení zmien a doplnení

BALtech Hydroxid sodný - čistič

Dátum vytvorenia	3. 12. 2020	Číslo verzie	3.0
Dátum revízie	11. 5. 2023		

Ochrana dýchacích ciest

Respirátor.

Teplná nebezpečnosť

neuvedené

Kontroly environmentálnej expozície

neuvedené

Ďalšie údaje

Prílohou karty bezpečnostných údajov je scenár expozície.

ODDIEL 9: Fyzikálne a chemické vlastnosti

9.1. Informácie o základných fyzikálnych a chemických vlastnostiach

Skupenstvo	pevné
Farba	biela
Zápach	bez zápachu
Teplota topenia/tuhnutia	318 °C
Teplota varu alebo počiatočná teplota varu a rozmedzie teploty varu	1390 °C
Horľavosť	nehorľavý
Dolná a horná medza výbušnosti	údaj nie je k dispozícii
Teplota vzplanutia	údaj nie je k dispozícii
Teplota samovznietenia	údaj nie je k dispozícii
Teplota rozkladu	údaj nie je k dispozícii
Hodnota pH	13-14 (1 g/l% roztok pri 20 °C)
Kinematická viskozita	údaj nie je k dispozícii
Rozpustnosť vo vode	522 g/l
Rozdeľovacia konštanta (hodnota log)	údaj nie je k dispozícii
Tlak pár	< 24 hPa pri 20 °C
Hustota a/alebo relatívna hustota	
hustota	2,13 g/cm ³ pri 200 °C
Relatívna hustota pár	údaj nie je k dispozícii
Vlastnosti častíc	údaj nie je k dispozícii
Forma	biele pecky

9.2. Iné informácie

Výbušné vlastnosti	Produkt nemá výbušné vlastnosti.
--------------------	----------------------------------

ODDIEL 10: Stabilita a reaktivita

10.1. Reaktivita

Prípravok je veľmi reaktívny. Vo vode sa rozpúšťa za vzniku silne kaustického roztoku, pritom sa roztok silno zahrieva. Prudko reaguje s ďalej uvedenými látkami. Silne hygroskopická látka.

10.2. Chemická stabilita

Vo vode sa rozpúšťa za vzniku silne kaustického roztoku, pritom sa roztok silno zahrieva

10.3. Možnosť nebezpečných reakcií

Prudko reaguje s ďalej uvedenými látkami.

10.4. Podmienky, ktorým sa treba vyhnúť

Nie sú známe

10.5. Nekompatibilné materiály

Silné oxidačné činidlá, silné kyseliny, organické látky

10.6. Nebezpečné produkty rozkladu

oxid sodný

ODDIEL 11: Toxikologické informácie

11.1. Informácie o triedach nebezpečnosti vymedzených v nariadení (ES) č. 1272/2008

neuvedené

KARTA BEZPEČNOSTNÝCH ÚDAJOV

podľa nariadenia Komisie (EÚ) 2020/878 v znení zmien a doplnení

BALtech Hydroxid sodný - čistič

Dátum vytvorenia 3. 12. 2020
Dátum revízie 11. 5. 2023 Číslo verzie 3.0

Akútna toxicita

Na základe dostupných dôkazov nie sú kritéria pre klasifikáciu splnené.
chlorid sodný

Cesta expozície	Parameter	Hodnota	Doba expozície	Druh	Pohlavie	Zdroj
Orálne	LD ₅₀	3550 mg/kg		Potkan		externí bezpečnostní list
Dermálne	LD ₅₀	>10000 mg/kg		Králik		externí bezpečnostní list

Poleptanie kože / podráždenie kože

Spôsobuje vážne poleptanie kože a poškodenie očí.

Vážne poškodenie očí / podráždenie očí

Spôsobuje vážne poleptanie kože a poškodenie očí.

Respiračná alebo kožná senzibilizácia

Na základe dostupných dôkazov nie sú kritéria pre klasifikáciu splnené.

Mutagenita zárodočných buniek

Na základe dostupných dôkazov nie sú kritéria pre klasifikáciu splnené.

Karcinogenita

Na základe dostupných dôkazov nie sú kritéria pre klasifikáciu splnené.

Reprodukčná toxicita

Na základe dostupných dôkazov nie sú kritéria pre klasifikáciu splnené.

Toxicita pre špecifický cieľový orgán (STOT) – jednorazová expozícia

Na základe dostupných dôkazov nie sú kritéria pre klasifikáciu splnené.

Toxicita pre špecifický cieľový orgán (STOT) – opakovaná expozícia

Na základe dostupných dôkazov nie sú kritéria pre klasifikáciu splnené.

Aspiračná nebezpečnosť

Na základe dostupných dôkazov nie sú kritéria pre klasifikáciu splnené.

11.2. Informácie o inej nebezpečnosti

Látka nemá vlastnosti vyvolávajúce narušenie endokrinnnej činnosti v súlade s kritériami stanovenými v nariadení Komisie v prenesenej právomoci (EÚ) 2017/2100 alebo v nariadení Komisie (EÚ) 2018/605.

ODDIEL 12: Ekologické informácie

12.1. Toxicita

Akútna toxicita

chlorid sodný

Parameter	Hodnota	Doba expozície	Druh	Prostredie	Zdroj
LC ₅₀	10610 mg/l	96 hodín	Ryby (Pimephales promelas)		externí bezpečnostní list
LC ₅₀	5840 mg/l	96 hodín	Ryby (Lepomis macrochirus)		externí bezpečnostní list
LC ₅₀	4136 mg/l	48 hodín	Dafnie (Daphnia magna)		externí bezpečnostní list
BC ₅₀	2430 mg/l	120 hodín	Riasy (Nitzschia sp)		externí bezpečnostní list

12.2. Perzistencia a degradovateľnosť

Prípravok je úplne a ľahko biologicky rozložiteľný

12.3. Bioakumulačný potenciál

Produkt nemá potenciál pre bioakumuláciu

12.4. Mobilita v pôde

KARTA BEZPEČNOSTNÝCH ÚDAJOV

podľa nariadenia Komisie (EÚ) 2020/878 v znení zmien a doplnení

BALtech Hydroxid sodný - čistič

Dátum vytvorenia	3. 12. 2020	Číslo verzie	3.0
Dátum revízie	11. 5. 2023		

Produkt je za normálnych podmienok pevná látka, guľičky, je rozpustný vo vode

12.5. Výsledky posúdenia PBT a vPvB

Produkt neobsahuje látky, ktoré spĺňajú kritériá pre látky PBT alebo vPvB v súlade s prílohou XIII, nariadenie (ES) č. 1907/2006 (REACH) v platnom znení.

12.6. Vlastnosti endokrinných disruptorov (rozvracačov)

Táto látka nemá vlastnosti narúšajúce endokrinný systém, pokiaľ ide o necieľové, keďže nespĺňa kritériá stanovené v oddiele B nariadenia (EÚ) 2017/2100.

12.7. Iné nepriaznivé účinky

Zabráňte úniku produktu do životného prostredia, vodných zdrojov, kanalizácie alebo do pôdy. Pozri oddiel 6.2

ODDIEL 13: Opatrenia pri zneškodňovaní

13.1. Metódy spracovania odpadu

Produkt: Tento materiál musí byť zneškodnený ako nebezpečný odpad. Nemiešajte s iným odpadom.

Informácie o zaradení podľa Katalógu odpadov – použitý produkt a zvyšky

060204 ODPAD Z ANORGANICKÝCH CHEMICKÝCH PROCESOV; odpady z výroby, spracovania, distribúcie a používania (VZDP) alkálií; Hydroxid sodný a hydroxid draselný. Nebezpečný odpad

Likvidácia obalu: prázdne obaly vypláchnuť dôkladne vodou a odovzdajte na recykláciu

Právne predpisy o odpadoch

Zákon č. 313/2016 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 91/2016 Z. z. 365/2015 Z.z. Katalóg odpadov. 371/2015 Z.z. vykonávanie zákona o odpadoch. 366/2015 Z.z. o evidencnej a ohlasovacej povinnosti podľa zákona o odpadoch

Zákon č. 430/2021 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov Vyhláška MŽP SR č. 371/2015 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o odpadoch v znení neskorších predpisov. Vyhláška MŽP SR č.365/2015 Z.z. ktorou sa ustanovuje Katalóg odpadov.

ODDIEL 14: Informácie o doprave

14.1. Číslo OSN alebo identifikačné číslo

UN 1823

14.2. Správne expedičné označenie OSN

HYDROXID SODNÝ, TUHÝ

14.3. Trieda, resp. triedy nebezpečnosti pre dopravu

8 Žieravé látky

14.4. Obalová skupina

II - látky predstavujúce stredné nebezpečenstvo

14.5. Nebezpečnosť pre životné prostredie

nie je relevantné

14.6. Osobitné bezpečnostné opatrenia pre užívateľa

Odkaz v oddieloch 4 až 8.

14.7. Námorná preprava hromadného nákladu podľa nástrojov IMO

Nemožno aplikovať

Doplňujúce informácie

Identifikačné číslo nebezpečnosti

80

UN číslo

1823

Klasifikačný kód

C6

Bezpečnostné značky

8

Námorná preprava - IMDG

EmS (pohotovostný plán)

F-A, S-B

KARTA BEZPEČNOSTNÝCH ÚDAJOV

podľa nariadenia Komisie (EÚ) 2020/878 v znení zmien a doplnení

BALtech Hydroxid sodný - čistič

Dátum vytvorenia	3. 12. 2020	Číslo verzie	3.0
Dátum revízie	11. 5. 2023		

ODDIEL 15: Regulačné informácie

15.1. Nariadenia/právne predpisy špecifické pre látku alebo zmes v oblasti bezpečnosti, zdravia a životného prostredia

Zákon č.194/2018 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 137/2010 Z. z. o ovzduší v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Zákon č. 355 / 2007 Z. z. Zákon o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 o registrácii, hodnotení, autorizácii a obmedzovaní chemikálií (REACH) a o zriadení Európskej chemickej agentúry, o zmene a doplnení smernice 1999/45/ES a o zrušení nariadenia Rady (EHS) č. 793/93 a nariadenia Komisie (ES) č. 1488/94, smernice Rady 76/769/EHS a smerníc Komisie 91/155/EHS, 93/67/EHS, 93/105/ES a 2000/21/ES v platnom znení. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 o klasifikácii, označovaní a balení látok a zmesí, o zmene, doplnení a zrušení smerníc 67/548/EHS a 1999/45/ES a o zmene a doplnení nariadenia (ES) č. 1907/2006 v platnom znení. Zákon NR SR č. 67/2010 Z.z. o podmienkach uvedenia chemických látok a chemických zmesí na trh a o zmene a doplnení niektorých zákonov (chemický zákon). Vyhláška MŽP SR 98/2021 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 410/2012 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o ovzduší v znení neskorších predpisov. Zákon NR SR č. 79/2015 Z.z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Vyhláška MŽP SR 127/2011 Z.z., ktorou sa ustanovuje zoznam regulovaných výrobkov, označovanie ich obalov a požiadavky na obmedzenie emisií prchavých organických zlúčenín pri používaní organických rozpúšťadiel v regulovaných výrobkoch. Zákon č.478/2002 Z.z. o ochrane ovzdušia a ktorým sa dopĺňa zákon č. 401/1998 Z. z. o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia v znení neskorších predpisov (zákon o ovzduší). Nariadenie vlády SR č. 33/2018 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov.

15.2. Hodnotenie chemickej bezpečnosti

Nebolo vykonané

ODDIEL 16: Iné informácie

Zoznam výstražných upozornení použitých v karte bezpečnostných údajov

H314	Spôsobuje vážne poleptanie kože a poškodenie očí.
H315	Dráždi kožu.
H319	Spôsobuje vážne podráždenie očí.

Zoznam bezpečnostných upozornení použitých v karte bezpečnostných údajov

P102	Uchovávať mimo dosahu detí.
P280	Noste ochranné rukavice/ochranný odev/ochranné okuliare/ochranu tváre.
P303+P361+P353	PRI KONTAKTE S POKOŽKOU (alebo vlasmi): Vyzlečte všetky kontaminované časti odevu. Pokožku ihneď opláchnite vodou alebo sprchou.
P305+P351+P338	PO ZASIAHNUTÍ OČÍ: Niekoľko minút ich opatrne vyplachujte vodou. Ak používate kontaktné šošovky a je to možné, odstráňte ich. Pokračujte vo vyplachovaní.
P310	Okamžite volajte lekára.
P405	Uchovávať uzamknuté.
P501	Zneškodnite obsah/nádobu odovzdaním na zberny dvor do časti nebezpečného odpadu.

Ďalšie informácie dôležité z hľadiska bezpečnosti a ochrany zdravia človeka

Výrobok nesmie byť - bez zvláštného súhlasu výrobcu/dovozcu - používaný na iný účel ako je uvedené v oddieli 1. Užívateľ je zodpovedný za dodržiavanie všetkých súvisiacich predpisov na ochranu zdravia.

Legenda k skratkám a akronymom použitým v karte bezpečnostných údajov

ADR	Európska dohoda o medzinárodnej cestnej preprave nebezpečných vecí
BCF	Biokoncentračný faktor
CAS	Chemical Abstracts Service
CLP	Nariadenie (ES) č. 1272/2008 o klasifikácii, označovaní a balení látok a zmesí
EC	Číslo ES je číselný identifikátor látok na zozname ES
EINECS	Európsky zoznam existujúcich obchodovaných chemických látok
EmS	Pohotovostný plán
EÚ	Európska únia
EuPCS	Európsky systém kategorizácie výrobkov
IATA	Medzinárodná asociácia leteckých dopravcov
IBC	Medzinárodný predpis pre stavbu a vybavenie lodí hromadne prepravujúce nebezpečné chemikálie
ICAO	Medzinárodná organizácia pre civilné letectvo

KARTA BEZPEČNOSTNÝCH ÚDAJOV

podľa nariadenia Komisie (EÚ) 2020/878 v znení zmien a doplnení

BALtech Hydroxid sodný - čistič

Dátum vytvorenia	3. 12. 2020	Číslo verzie	3.0
Dátum revízie	11. 5. 2023		

IMDG	Medzinárodná námorná preprava nebezpečného tovaru
IMO	Medzinárodná námorná organizácia
INCI	Medzinárodné názvoslovie kozmetických zložiek
ISO	Medzinárodná organizácia pre normalizáciu
IUPAC	Medzinárodná únia pre čistú a aplikovanú chémiu
LC ₅₀	Smrteľná koncentrácia látky, pri ktorej možno očakávať, že spôsobí smrť 50% populácie
LD ₅₀	Smrteľná dávka látky, pri ktorej možno očakávať, že spôsobí smrť 50% populácie
log Kow	Oktanol-voda rozdeľovací koeficient
NPEL	Najvyšší prípustný expozičný limit
OEL	Expozičné limity na pracovisku
PBT	Perzistentný, bioakumulatívny a toxický
ppm	Počet častíc na milión (milióntina)
REACH	Registrácia, hodnotenie, autorizácia a obmedzovanie chemických látok
RID	Dohoda o preprave nebezpečného tovaru po železnici
UN	Štvormiestne identifikačné číslo látky alebo predmetu prebrané zo Vzorov predpisov OSN
UVCB	Látka neznámeho alebo variabilného zloženia, komplexné reakčné produkt alebo biologický materiál
VOC	Prchavé organické zlúčeniny
vPvB	Veľmi perzistentný a veľmi bioakumulatívny

Skin Corr. Žieravosť kože

Pokyny pre školenie

Zoznámiť pracovníkov s odporúčaným spôsobom použitia, povinnými ochrannými prostriedkami, prvou pomocou a zakázanými manipuláciami s produktom.

Odporúčané obmedzenie použitia

neuveďené

Informácie o zdrojoch údajov použitých pri zostavovaní karty bezpečnostných údajov

Karty bezpečnostných údajov surovín, webové stránky ECHA, dokumentácia k registrácii

Vykonané zmeny (ktoré informácie boli pridané, vypustené alebo upravené)

Verzia 3.0 nahradzuje verziu KBÚ z 20. 7. 2022. Zmeny boli vykonané v oddieloch 1, 2, 3, 11, 12, 13 a 16.

Prehlásenie

Karta bezpečnostných údajov obsahuje údaje na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a ochrany životného prostredia. Uvedené údaje zodpovedajú súčasnému stavu vedomostí a skúseností a sú v súlade s platnými právnymi predpismi. Nemôžu byť považované za záruku vhodnosti a použiteľnosti výrobku pre konkrétnu aplikáciu.

1.3 Expozičný scenár 3: Priemyselné a profesionálne použitie NaOH

Pre potreby EU RAR (2007) Euro Chlor v spolupráci s členským štátom Portugalskom vypracovali dotazník určený na zhromažďovanie potrebných informácií v súvislosti s pracovnou expozíciou pri používaní NaOH. V septembri 2004 boli dotazníky e-mailom odoslané:

- Konfederácii európskeho papierenského priemyslu (CEPI). S následnou distribúciou svojim členom (výrobcovia papiera, ktorí používajú NaOH).
- Piatim rôznym kontaktným osobám z členských spoločností Euro Chlor (výrobcovia NaOH). Následne každý výrobca NaOH rozoslal dotazníky 20 zákazníkom (vo väčšine prípadov išlo o koncových používateľov NaOH).

Euro Chlor zabezpečil analýzu výsledkov a zostavenie konečnej správy (2005).

Celkovo bolo prijatých 58 odpovedí z 10 rôznych členských štátov EU. Väčšina (59%) odpovedí prišla od podnikov v oblasti spracovania celulózy a papierenského priemyslu a preto je možné údaje z tohto sektora považovať za reprezentatívne pre situáciu v Európe. V oblasti spracovania celulózy a papiera bol jeden dotazník obdržaný z Nemecka (Národná federácia), ktorý reprezentuje štandardné postupy v tomto štáte.

Odpovedí od iných zákazníkov z iných odvetví bolo menej avšak stále zabezpečili pokrytie širokej škály aplikácie NaOH. Celkovo bolo obdržaných 17 dotazníkov (29%) od podnikov z chemického priemyslu (napr. výroba agrotechnických chemikálií, organických pigmentov, epoxidových živíc). Zostávajúcich 7 dotazníkov bolo obdržaných od podnikov v oceliarskom, textilnom priemysle, výrobe gumy, potravinárskom priemysle, metalurgickom priemysle, výrobe hliníka a distribúcií. Znamená to, že odpovedalo 23 koncových používateľov NaOH a jeden distribútor. Vo väčšine prípadov sa NaOH používal ako reakčné činidlo počas výroby chemických látok. V niektorých iných prípadoch sa používal na neutralizáciu (oceliarsky priemysel, výroba gumy), čistenie a úpravu vody (potravinárstvo) alebo na extrakciu (výroba hliníka).

1.3.1 Expozičný scenár

1.3.1.1 Krátky názov expozičného scenára

Hydroxid sodný sa môže používať podľa nasledujúcich kategórií procesov (PROC):

PROC1	Použitie v uzavretom procese, žiadna pravdepodobnosť expozície
PROC2	Použitie v uzavretom, nepretržitom procese s občasou kontrolovanou expozíciou
PROC3	Použitie v uzavretom dávkovom procese (syntéza alebo formulácia)
PROC4	Použitie v dávkovom a inom procese (syntéza), kde vzniká pravdepodobnosť expozície
PROC5	Miešanie, alebo zmiešavanie v dávkových procesoch (viacstupňový prípadne významný kontakt)
PROC8a/b	Prenos chemických látok z/do nádob/veľkých nádrží na to (ne) určených zariadeniach
PROC9	Plnenie chemických látok do menších nádob (špecializovaná plniaca linka)
PROC10	Aplikácia valcom, alebo natieranie
PROC11	Nanášanie rozprašovaním v inom ako priemyselnom prostredí
PROC13	Povrchová úprava namáčaním a nalievaním
PROC15	Použitie laboratórnych reakčných činidiel v laboratóriách v malej mierke

Vyššie uvedené kategórie procesov sa používajú za najdôležitejšie, avšak možné sú aj iné kategórie procesov (PROC 1-27).

Hydroxid sodný sa môže používať v mnohých rôznych kategóriách chemických výrobkov (PC). Môže sa napríklad používať ako adsorpčné činidlo (PC2), na úpravu povrchu kovov (PC14), na úpravu nekovových povrchov (PC15), ako pomocná látka (PC19), ako regulátor pH (PC20), ako laboratórne činidlo (PC21), čistiaci výrobok (PC35), na zmäkčovanie vody (PC36), na úpravu vody (PC37) alebo ako extrakčné činidlo. Môže sa však používať aj v iných kategóriách chemických výrobkov (PC 0-40).

Vzhľadom na to, že hydroxid sodný má takéto množstvo použití a používa sa v takej veľkej miere, potenciálne sa môže používať vo všetkých sektoroch použitia (SU), popísaných systémom sektorov použitia (SU 1-24). NaOH sa používa na rôzne účely v rôznych priemyselných odvetviach. Odvetvie s najrozsiahljším použitím NaOH je výroba iných chemických látok, tak organických (30%) ako aj anorganických (13%). Ďalšie aplikácie sú v oblasti priemyslu celulózy a papiera (12%), hliníka a kovov (7%), potravinárskom priemysle (3%), úprave vody (3%) a textilnom priemysle (3%). Zostávajúca časť sa používa vo výrobe mydla, minerálnych olejov, bielizní, fosfátov, celulózy, gumy a iných látok (Euro Chlor, 2009). V rámci expozičného scenára 4 sa zvažuje použitie v rámci odvetvia 21 (SU21).

Aj keď hydroxid sodný sa môže používať počas výroby rôznych výrobkov, prítomnosť tejto látky vo výrobkoch sa nepredpokladá. Jednotlivé kategórie výrobkov (AC) sa zrejme nevzťahujú na hydroxid sodný.

Na stanovenie environmentálnej expozície látkam REACH vypracovali kategórie uvoľňovania do prostredia (ERC) Pre hydroxid sodný by mohli platiť nasledujúce kategórie uvoľňovania do životného prostredia :

ERC1	Výroba látok
ERC2	Formulácia prípravkov
ERC4	Priemyselné použitie pomôcok pri spracovaní v procesoch a výrobkoch, ktoré sa nestanú súčasťou výrobkov.
ERC6A	Priemyselné použitie vedúce k výrobe ďalšej látky (použitie medziproduktov)
ERC6B	Priemyselné použitie reaktívnych pomôcok pri spracovaní
ERC7	Priemyselné použitie látok v uzatvorených systémoch
ERC8A	Široko disperzné vnútorné použitie pomôcok pri spracovaní v otvorených systémoch
ERC8B	Široko disperzné vnútorné použitie reaktívnych látok pri spracovaní v otvorených systémoch
ERC8D	Široko disperzné vonkajšie použitie pomôcok pri spracovaní v otvorených systémoch
ERC9A	Široko disperzné vnútorné použitie látok pri spracovaní v uzatvorených systémoch

Vyššie uvedené kategórie uvoľňovania do životného prostredia sa používajú za najdôležitejšie, avšak možné sú aj iné kategórie procesov (ERC 1-12). Široko disperzné použitie je uvažované v expozičnom scenári 4.

1.3.1.2 Popis činností, procesov a prevádzkových podmienok zahrnutých v expozičnom scenári

Typické použitie pevného NaOH: riedenie vo vode, riedenie v metanole (bionafta) a pevná látka používaná na uvoľňovanie odpadu. Typické použitie tekutého NaOH je uvedené nižšie.

1.3.1.2.1 Výroba chemických látok

NaOH sa používa na výrobu organických a anorganických chemických látok, ktoré sa používajú v širokej škále koncových výrobkov (Euro Chlor, 2009). Vo výrobe organických a anorganických chemických látok sa NaOH používa ako stabilizátor pH alebo ako reakčné činidlo pri výrobe iných chemických látok. Vo všetkých prípadoch sa môže NaOH pridávať do reakčnej nádoby a po zreagovaní nezostane NaOH. V niektorých závodoch sa NaOH recykluje v rámci procesu.

1.3.1.2.2 Formulácia chemických látok

Pracovná expozícia môže nastať počas výroby formulácií. Vyššia úroveň expozície sa dá očakávať obzvlášť počas nakladania a miešania. Vyššia expozícia môže nastať pri výrobe čistiacich prostriedkov, pri nakladaní koncentrovaného NaOH, zvyčajne ide o čerpanie, alebo napúšťanie tekutiny zo sudov do technologických nádob. Inhalácia expozícia pri nakladaní môže nastať v dôsledku tvorby výparov, alebo aerosólov pri otvorení sudov, alebo pri pridávaní výrobku do technologického procesu. Po naložení do nádrže dochádza k zriedeniu NaOH.

1.3.1.2.3 Výroba a bielenie papierenskej celulózy

Hlavné použitie NaOH v papierenskom priemysle a pri spracovaní celulózy je regulácia pH, výroba celulózy, bielenie, čistenie, úprava vody na výrobu pary a demineralizácia (Euro Chlor, 2005). Papierne a celulózky produkujú kyslé odpadové vody a NaOH sa používa v ČOV na neutralizáciu, napríklad silne kyslého kondenzátu, ktorý vzniká pri odparovaní použitého roztoku. Do ČOV ani do vodného prostredia sa nevypúšťa prebytok NaOH (Euro Chlor, 2005). K ďalším príkladom technologických procesov pri výrobe papiera a celulózy, kde sa používa NaOH, patria:

- Sulfátové spracovanie buničiny, ide o chemický proces s použitím NaOH a Na_2S , s pH nad 12, 800 kPa (120 psi). Moderné spracovanie buničiny sa zvyčajne realizuje v kontinuálnom procese - v nádobe z nehrdzavejúcej ocele a teda expozícia NaOH je takto minimalizovaná. Teplota varnej nádoby sa pomaly zvyšuje na cca 170°C a na tejto úrovni zostáva po dobu cca 3-4 hodiny. Celulóza sa precedí aby sa odstránili zvyšky dreva, premyje sa aby sa odstránili zvyšky reakčnej zmesi a buď sa posieľa na bielenie, alebo na ďalšie spracovanie. Na konci tohto technologického procesu sa hydroxid sodný obnovuje v rekaustifikačnom agregáte (EOHS, 2001).
- Takzvaná rozšírená delignifikácia, ktorá zabezpečuje pred bielením odstránenie väčšieho množstva lignínu. NaOH a teplo rozkladajú zložitú väzbu lignínu a zabezpečujú jeho rozpustnosť vo vode, alebo prchavosť. NaOH a teplo tiež narušujú väzby v celulóze a znižujú jej pevnosť. Preto sa buničina a chemické látky (NaOH , Na_2S) spolu varia v tlakovej nádobe, ktorá sa môže prevádzkovať v nepretržitom, alebo dávkovom režime. Pri dávkovom režime sa tlaková nádoba plní cez vrch. V tejto chvíli môže nastať expozícia spotrebovanými chemickými látkami.
- Proces bielenia je takzvaná alkalická extrakcia, kde organické kyseliny a alkoholy reagujú s NaOH a vytvárajú organické zlúčeniny sodíka a vodu. Tieto organické látky sa rozpúšťajú vo vode. V tomto prípade sa NaOH používa na vytvorenie vysokého pH, ktoré je optimálne pre bieliaci proces. NaOH nie je bieliace činidlo. Účelom bielenia je odstrániť lignín bez poškodenia celulózy.

- Recyklácia papierového odpadu: pridaním vody, NaOH a tepla sa recyklovaný materiál znovu mení na celulózu. Táto celulóza sa potom používa na výrobu koncových papierenských výrobkov na papierenskom stroji tak isto ako pôvodná celulóza.

1.3.1.2.4 Výroba hliníka a iných kovov

NaOH sa používa na úpravu bauxitu, z ktorého sa extrahuje oxid hlinitý na výrobu hliníka. Hliník sa vyrába z bauxitu pomocou Bayerovho procesu. Po zmiešaní s parou a (silným) roztokom NaOH, oxid hlinitý v bauxite vytvára koncentrovaný roztok hlinitanu sodného a zostávajú nerozpustné nečistoty. Parametre procesu extrakcie monohydrátu oxidu hlinitého sú cca 250°C a tlak približne 3500 kPa (Queensland Alumina Limited, 2004). Na konci procesu sa NaOH vracia na začiatok a recykluje. Počas miešania bauxitu s NaOH a parou sa predpokladá relatívne vysoká inhalačná expozícia NaOH vzhľadom na vysoké teploty a vysokú koncentráciu NaOH. Vo fáze povrchovej úpravy finálnych výrobkov z hliníka sa NaOH používa na morenie (Euro Chlor, 2005).

1.3.1.2.5 Potravinársky priemysel

NaOH sa môže používať vo veľkom množstve aplikácií v potravinárskom priemysle. V sektore výroby potravín sa NaOH štandardne používa na (Euro Chlor, 2005):

- umývanie a čistenie fliaš, technologických zariadení,
- chemické lúpanie ovocia a zeleniny.
- úprava škrobu,
- príprava karboxylovej metyl celulózy
- príprava solí ako je citrát sodný a octan sodný

1.3.1.2.6 Úprava vody

NaOH sa v širokej miere používa na úpravu vody. V úpravniach kanalizačných vôd NaOH umožňuje neutralizáciu vypúšťanej vody a znižovanie tvrdosti vody. V priemyselnom sektore NaOH umožňuje regeneráciu iontomeničových živíc. NaOH sa v súčasnosti používa na úpravu vody na rôzne účely:

- regulácia tvrdosti vody,
- regulácia pH vody
- neutralizácia vypúšťaných vôd pred ich vypustením,
- regenerácia iontomeničových živíc (katex),
- eliminácia iónov ťažkých kovov ich zrážaním.

NaOH sa tiež používa na čistenie dymových ťahov zo spaľovania. V rámci ponúkaných technológií množstvo spoločností používa čistenie plynov v skruboch pomocou alkalického roztoku. Koncentrácia použitých roztokov NaOH sa líši podľa aplikácie, dosahovaného výkonu, finančnej situácie, atď. Výkonová úroveň umožňuje redukciu kyslých komponentov (HCl, SO₂, atď.) a ťažkých kovov (Hg, Cd, atď.), tak aby boli splnené medzinárodné a národné limity (Euro Chlor, 2004a, 2005).

1.3.1.2.7 Výroba textilu

Okrem prírodných materiálov ako sú vlna, bavlna, alebo plátno, v textilnom priemysle sa široko používajú aj syntetické vlákna. Celulózový textil, získaný viskóznym procesom (rayon, tkaný rayon) má veľký trhový podiel. V súčasnosti (2004) celosvetová ročná produkcia celulózového textilu prekračuje 3 milióny ton. Pri výrobe sa spotrebúva veľké množstvo NaOH, na vyrobenú tonu celulózového vlákna sa spotrebuje 600 kg NaOH. Funkcia NaOH vo výrobe celulózy je neznáma. NaOH sa používa aj na všeobecné účely ako je napríklad neutralizácia.

Pri výrobe viskózy sa celulóza vyrobená z drevenej buničiny lúhuje v roztoku hydroxidu sodného (20-25%) a nadbytok tekutiny sa vytláča lisovaním za vzniku alkalického celulózy. Nečistoty sa odstránia a po roztrhaní na kúsky podobné bielym omrvinkám, ktoré sa po dobu niekoľkých dní nechávajú stáť pri regulovanej teplote sa alkalická celulóza preloží do inej nádrže kde sa spracúva so sulfidom uhličitým a vzniká celulózový xantogenát. Tieto látky sa rozpúšťajú v zriedenom hydroxide sodnom za vzniku viskóznej oranžovej kvapaliny - viskózy. Kyseliny a zásady používané v tomto procese sú relatívne zriedené, avšak vždy tu existuje riziko súvisiace s prípravou riedení a rozprášením do očí. Alkalický produkt, ktorý vzniká pri drvení môže dráždiť ruky a oči pracovníkov. Hlavná časť hydroxidu sodného, ktorý sa používa v textilnom priemysle sa používa na mercerovanie, bielenie, pranie a čistenie bavlny.

1.3.1.2.8 Ďalšie priemyselné aplikácie

NaOH sa okrem toho používa v rôznych iných priemyselných odvetviach, napríklad pri výrobe surfaktantov, mydiel, minerálnych olejov, bielidiel, fosfátov, celulózy a gumy (Euro Chlor, 2009). Vo väčšine týchto aplikácií NaOH slúži ako pomocné činidlo v technologickom procese, napríklad na neutralizáciu.

1.3.1.2.9 Profesionálne koncové použité formulovaných výrobkov

NaOH sa používa vo výrobe rôznych čistiacich prostriedkov, aj keď vo väčšine prípadov je množstvo NaOH v koncovom výrobku minimálne. NaOH reaguje s ostatnými zložkami prostredníctvom acido-bázických reakcií a preto je vo finálnom výrobku prakticky neprítomný voľný NaOH. Kategorizáciu výrobkov v oblasti profesionálnych čistiacich prostriedkov so zvyškovým voľným NaOH po formulácii nájdete v nasledujúcej tabuľke.

Typ výrobku	obsah voľného NaOH	rozsah pH	Poznámky týkajúce sa RMM/OC
Čistiace prostriedky na podlahy	<10%	>13	
Čistiace prostriedky na rúry na pečenie	5-20%	>13	
Odmasťovacie prostriedky na podlahy	<5%	>12,5	
Čističe odpadovej kanalizácie	<30%	>13	
Čistiace prostriedky na riad	5-30%	>13	(koncentrovaný výrobok)
Priemyselné čistiace prostriedky na interiérové použitie	<5%	>12,5	

RMM - Opatrenia riadenia rizika

OC Prevádzkové podmienky

Profesionálne čistiace prostriedky na rúry na pečenie

Čistiace prostriedky na rúry na pečenie sú silné odmasťovacie činidlá a sú vhodné na odstraňovanie nečistôt z rúr na pečenie, grilov, atď. Čističe na rúry na pečenie obsahujú silné zásady. Silné zásady sú potrebné na odstraňovanie pripálených nečistôt. Čističe sa dodávajú vo forme sprejov. Pri použití sprejov sa na mieste vytvára pena. Po nanosení sa rúra na pečenie zatvorí a pena sa nechá pôsobiť 30 minút. Následne sa rúra na pečenie utrie vlhkou handrou alebo špongiou a dôkladne opláchne. Maximálny obsah hydroxidu sodného v spreji je 10%. Výrobok, je buď vo forme gélu, ktorý pri nanášaní vytvára veľké kvapky (100 % > 10 µm), alebo tekutiny, ktorá sa nanáša vo forme peny pomocou špeciálneho kohútika a vytvára menej aerosólu.

Frekvencia aplikácia je 1x denne a trvanie je 10 minút na jednu aplikáciu. Nanáša sa do studenej rúry, s potenciálnou expozíciou rúk a ramien. Jeden sprej dokáže aplikovať až do 1 g výrobku za sekundu pomocou ručného spreja, alebo penového spreja.

Profesionálne čistiace prostriedky na podlahy

Čističe podláh sa v priemyselnej aplikácii nepoužívajú neriedené. Vysoko zásadité výrobky sa dávajú v koncentrácii 15-20% a na 10 m² sa naniesie 1-2 l čistiaceho roztoku pomocou jednotúčového stroja. Zvyčajne sa medzi nanosením a zotretím podlahy necháva technologická prestávka 10-15 minút. Následne sa zmes čistiaceho prostriedku/leštidla zotrie vysávačom.

Čističe odpadov

Čističe odpadov zabezpečujú prečistenie upchatých odtokov a to tak, že rozpúšťajú a uvoľňujú tuky a organický odpad. K dispozícii sú rôzne druhy čističov odpadov, obsahujú buď hydroxid sodný, alebo kyselinu sírovú. Tekuté čističe odpadov majú maximálny obsah NaOH 30%. Používanie tekutých čističov odpadov je porovnateľné s dávkovaním tekutých čistiacich prostriedkov. Čistič odpadu sa musí pomaly naliať do odtoku. Pelety, ktoré sa tiež používajú na čistenie odtokov, majú obsah činidla až do 100%. Čistič odpadu sa musí pomaly naliať do odtoku. Potom je potrebné počkať 15 minút kým čistič neuvolní upchatý odtok.

Profesionálne výrobky na vyrovnávanie vlasov

Viacero výrobkov používaných na vyrovnávanie vlasov obsahuje určité množstvo NaOH. Výrobky na vyrovnávanie vlasov, ktoré obsahujú viac ako 2% NaOH sa na vlasy nanášajú pomocou kefky a po určitom čase pôsobenia sa spláchnu vodou. Pre potreby odhadu expozície pracovníkov sa nepredpokladá žiadna inhalačná expozícia vzhľadom na nízku prchavosť a na skutočnosť, že nedochádza k tvorbe aerosólu. Dermálna expozícia je relevantná len pri koncentráciách NaOH pod 2%, k čomu môže dôjsť keď sa výrobok splachuje z vlasov. Pri koncentrácii nad 2% bude mať výrobok žieravé vlastnosti, to znamená, že je potrebné zabrániť kontaktu s kožou. Expozícia teda nastáva hlavne v čase kedy pracovník zmýva poslednýkrát po predchádzajúcom prvom zmytí.

1.3.1.3 Opatrenia riadenia rizika

1.3.1.3.1 Opatrenia riadenia rizika v súvislosti s expozíciou pracovníkov v priemysle

Opatrenia riadenia rizika v súvislosti s pracovníkmi v priemysle nájdete v tabuľke č.9. Táto tabuľka sa vzťahuje na výrobky obsahujúce tekutý aj na pevný NaOH v koncentrácii nad 2%. Vzhľadom na to, že hydroxid sodný je žieravina, opatrenia riadenia rizika pre ľudské zdravie by sa mali sústreďovať na prevenciu priameho styku s látkou. Z tohto dôvodu by sa na priemyselné použitie hydroxidu sodného mali prednostne

používať automatizované a uzavreté systémy. V prípade, že môže dôjsť k vzniku aerosólu hydroxidu sodného, je potrebné používať ochranu dýchacích ciest. Vzhľadom na žieravé vlastnosti je potrebné chrániť kožu a zrak.

Tabuľka 9 Opatrenia riadenia rizika v súvislosti s expozíciou pracovníkov

Typ informácie	Dátové pole	Vysvetlenie
Požadovaná kontrola úniku + uznávané pracovné postupy	<p><u>Uznávané postupy</u>: podľa potreby náhrada manuálnych procesov automatizovaným prípadne uzavretým procesom. Zabráni sa tak vzniku dráždivej hmly, rozprášená a následnému rozstrelu (EU RRS, 2008):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Použitie uzavretého systému, alebo prekryvania otvorených nádob (napr. krytmí) (<u>uznávaný postup</u>) • Preprava potrubiami, plnenie/vyprázdňovanie sudov automatizovanými systémami (sacie čerpadlá atď.) (<u>uznávaný postup</u>) • Použitie klieští, manipulačných ramien s dlhými rukoväťami aby "nedošlo k priamemu kontaktu a expozícii rozprášením (zákaz práce nad úrovňou hlavy)" (<u>uznávaný postup</u>) 	<p>Situácia v čase EU RAR (2007) - z hľadiska priemyslu spracovania celulózy a papiera: Takmer všetci výrobcovia (97%) uviedlo, že majú automatizovaný uzavretý systém. Napriek tomu 50% uviedlo, že stále dochádza k manipulácii s NaOH počas plnenia nádrží/nádob, čistenia, údržby, vykladania kamiónov, dopĺňania reakčného činidla, vyprázdňovania sudov, alebo vriec a odberu vzoriek (priemerne 4 pracovníci v každom závode).</p> <p>Situácia v čase EU RAR (2007) z hľadiska chemického priemyslu: Najvyššia inhalačná expozícia sa predpokladá pri prekládke NaOH z cisterny do technologických nádob. Väčšina výrobných odvetví využíva uzavretý prípadne automatizovaný proces a tekutý NaOH s koncentráciou 50%.</p> <p>Situácia v čase EU RAR (2007) z hľadiska textilného priemyslu: Expozícia NaOH môže nastať pri lúhovaní buničiny a počas rozpúšťania xantogenátu celulózy. Pri väčšine priemyselných aplikácií sa používa uzavretý, prípadne automatizovaný proces. NaOH sa nerozprašuje.</p>
Požadované lokálne odvetrávanie + uznávané postupy	Lokálne odvetrávanie nie je požadované, ale je zahrnuté v uznávaných postupoch.	Na zlepšenie kvality vzduchu a aby nedošlo k dráždeniu dýchacích ciest na pracovisku Situácia v čase EU RAR (2007): spolu 8 z 22 zákazníkov (36%) uviedlo, že pri manipulácii s NaOH na pracovisku používajú lokálne odvetrávanie.
Štandardná ventilácia	Štandardná ventilácia je v rámci uznávaných postupov, pokiaľ nie je prítomné lokálne odvetrávanie	Na zlepšenie kvality vzduchu a aby nedošlo k dráždeniu dýchacích ciest na pracovisku
Osobné ochranné prostriedky (OOP) povinné za normálnych pracovných podmienok.	<ul style="list-style-type: none"> • Respiračná ochrana: V prípade tvorby prachu/aerosólu (napr. pri rozprašovaní): použite respiračnú ochranu so schváleným filtrom (P2) (<u>povinné</u>) • Ochrana rúk: nepriepustné chemicky odolné ochranné rukavice (<u>povinné</u>) - materiál: butylová guma, PVC, polychlórpropén s prírodným latexom, hrúbka materiálu: 0,5 mm, doba prieniku: > 480 min 	Situácia v čase EU RAR (2007): Podľa dotazníka 29% zákazníkov odpovedalo, že inhalačná expozícia bola možná, a 71% odpovedalo, že expozícia kože je možná a nakoniec 75% odpovedalo, že bola možná expozícia očí. Vo väčšine prípadov sa na prevenciu inhalácie používali OOP. Na prevenciu expozície kože, 46% respondentov udávalo, že

Typ informácie	Dátové pole	Vysvetlenie
	<ul style="list-style-type: none"> - materiál: nitrilová guma, fluorovaná guma, hrúbka materiálu: 0,35-0,4 mm, doba prieniku: > 480 min • Ak je pravdepodobný rozstrek, používajte tesne dosadajúce bezpečnostné okuliare, tvárový štít (povinné) • Ak je pravdepodobné, že by mohlo dôjsť k rozstrelu, používajte vhodný ochranný odev, zástery, štíty a obleky, gumenú, alebo plastovú obuv (povinné) 	používajú rukavice, a 25% uviedlo používanie špeciálneho odevu a 29% uviedlo, že sa nepoužívajú žiadne OOP. Na prevenciu expozície očí, 67% zákazníkov odpovedalo, že sa používali bezpečnostné okuliare, alebo celotvárová maska a ostatní odpovedali, že sa OOP nepoužívali (Euro Chlor, 2005).
Ďalšie opatrenia riadenia rizika v súvislosti s expozíciou pracovníkov. Napríklad: Špeciálny výcvikový systém, monitorovanie/ vykazovanie, alebo kontroly, špeciálne kontrolné pokyny.	Nasledujúce opatrenia sú povinné (z EU RRS, 2008): <ul style="list-style-type: none"> • pracovníci v rizikových procesoch/ oblastiach by mali byť vycvičení tak <ol style="list-style-type: none"> a) aby sa vyhýbali práci bez respiračnej ochrany b) aby chápali žieravým vlastnostiam a obzvlášť inhalačným účinkom NaOH c) aby dodržiavali bezpečnostné postupy na základe pokynov zamestnávateľa (EU RRS, 2008). • zamestnávateľ musí zabezpečiť dostupnosť a používanie požadovaných OOP podľa pokynov 	
Technické opatrenia (okrem koncentrácie) v súvislosti s pracovníkmi	<ul style="list-style-type: none"> • Úprava na vysokú viskozitu (uznávaný postup) • Dodávka len v sudoch, prípadne v cisterne (uznávaný postup) 	prevencia rozstrelu

1.2.1.3.2 Opatrenia riadenia rizika v súvislosti s expozíciou profesionálnych pracovníkov

Vzhľadom na to, že hydroxid sodný je žieravina, opatrenia riadenia rizika pre ľudské zdravie by sa mali sústreďovať na prevenciu priameho styku s látkou. Z tohto dôvodu by sa na profesionálne použitie hydroxidu sodného mali prednostne používať automatizované a uzavreté systémy. Keďže inštalácia automatizovaných, uzavretých systémov a miestneho odsávania môže byť náročnejšia, okrem používania osobných ochranných prostriedkov je dôležitejšie zavedenie technických opatrení, ktoré bránia priameho kontaktu očí/kože s NaOH a bránia tvorbe aerosólov a rozstrelu.

Vyžadované sú technické opatrenia. Sem patria špeciálne dávkovače a čerpadlá, špecificky navrhnuté tak aby nedochádzalo k rozstrelu/úniku/expozícii.

Tabuľka č. 10 poskytuje prehľad odporúčaní v súvislosti s používaním osobných ochranných pomôcok. Na základe koncentrácie NaOH v prípravku sa odporúča rôzny stupeň opatrení.

Tabuľka 10 Osobné ochranné prostriedky používané profesionálnymi pracovníkmi

	Koncentrácia NaOH v výrobku > 2%	Koncentrácia NaOH v výrobku medzi 0,5% a 2%	Koncentrácia NaOH v výrobku < 0,5%
Respiračná ochrana: V prípade tvorby prachu/aerosólu (napr. pri rozprašovaní): použite respiračnú ochranu so schváleným filtrom (P2)	povinné	uznávaný postup	Nie
Ochrana rúk: V prípade potenciálneho kontaktu s kožou: používajte nepriepustné chemicky odolné ochranné rukavice	povinné	uznávaný postup	Nie
Ochranný odev: Ak je pravdepodobné, že by mohlo dôjsť k rozstrelu, používajte vhodný ochranný odev, zástery, štíty a obleky, gumenú, alebo plastovú obuv	povinné	uznávaný postup	Nie
Ochrana zraku: Ak je pravdepodobný rozstrek, používajte tesne dosadajúce bezpečnostné okuliare, tvárový štít	povinné	uznávaný postup	Nie

1.3.1.3.3 Opatrenia riadenia rizika v súvislosti s expozíciou prostredia

Príslušné opatrenia v oblasti riadenia rizika pre prostredie sú popísané v časti 1.1.1.4.2.

1.3.1.4 Opatrenia súvisiace s odpadom

Pri výrobe NaOH nevzniká tuhý odpad. Tekutý odpad NaOH by sa mal recyklovať, alebo vypúšťať do priemyselnej kanalizácie a podľa potreby ďalej neutralizovať (pozri opatrenia riadenia rizika v súvislosti s expozíciou prostredia).

1.3.2 Odhad expozície

1.3.2.1 Expozícia pracovníkov

NaOH je žieravá látka. Pri manipulácii so žieravinami k priamemu styku s kožou dochádza len zriedkavo a predpokladá sa, že opakovaná každodenná expozícia kože sa môže zanedbať. Preto sa podľa EU RAR (2007) nebude posudzovať kožná expozícia čistému NaOH. Opakovaná kožná expozícia sa nemôže zanedbať pre tieto látky a prípravky.

Relevantná populácia s potenciálnou expozíciou žieravým výrobkom zahŕňa pracovníkov v chemickom priemysle, výrobe hliníka a papiera. Taktiež pracovníci v textilnom priemysle a pracovníci pracujúci s čistiacimi prostriedkami sa môžu dostať do viac-menej priameho kontaktu s (riedeným) NaOH.

Nepredpokladá sa, že by mohol byť NaOH dostupný systémovo v organizme pri bežných podmienkach manipulácie a používania a preto sa neočakávajú systémové účinky NaOH po dermálnej, alebo inhalačnej expozícii.

Namerané expozičné koncentrácie

Namerané hodnoty expozičnej koncentrácie pracovníkov sú zhrnuté v Tabuľke č. 11.

Tabuľka 11 Dlhodobé expozičné koncentrácie pracovníkov (namerané expozičné koncentrácie)

Spôsob expozície	Namerané expozičné koncentrácie		Vysvetlenie/zdroj nameraných údajov
	Hodnota	jednotka	
Inhalačná expozícia	<0,11	mg/m ³	Z EU RAR (2007): konečné použitie formulovaných výrobkov Osobné + miestne vzorky, čas odberu vzoriek: 250-364 min, lokality: mechanik, stôl pred upratovacou miestnosťou, bočná stena elektrickej skrinky, v strede na nepoužívanom zariadení, zadná stena na nástrojovom vozíku (Burton et al. 2000)
			Z EU RAR (2007): priemyselné použitie v priemysle celulózy a papiera
	<0,5/16*	mg/m ³	Lokality: drvenie dreva, výroba celulózy, bielenie/chemická príprava, strojovňa, recyklácia a rekaustifikácia, číslo: 2-12, trvanie: >8 hodín, TWA (Kennedy et al., 1991)
	0,001-0,70	mg/m ³	Lokality: výroba celulózy, rafinácia, atď. násady, stroj na výrobu papiera/kartónu, odstraňovanie tlačovej farby z odpadového papiera, TWA, celkový počet: 5, počet detekcií: 1-5, rozsah 0,001 – 1.2 mg/m ³) (Korhonen et al., 2004)
			Z EU RAR (2007): priemysel hliníka
	0,033 1,1 2,40*** 5,80** 4,70***	mg/m ³ AP	Údaje z rokov 1997-1999, lokality: lúhovanie, pieskovanie (na mieste obsluhy, recyklačná nádoba lúhovej lázne, šnekový podávač - nová budova, prepádová nádrž - stará budova, dekantačná nádoba, filter pri ovládaní zdvíhacieho zariadenia, nad lúhovacou nádržou na prízemí, sudové filtre/normálna prevádzka, na zemi pred filtrom, na pracovnom stole na filtri, 1.poschodie pri vypúšťacom ventile na filtri, 1.poschodie pri dopravníku, nad pracími vrátami počas lúhovania, nad precipitačnou nádržou, lúhová lázeň, miesto operátora, pracie brány, plnenie lúhovej lázne primárna nádrž B, vzorka z vrchu nádrže, vedľa cyklón pri normálnom spracovaní Médium: vzorkovacie zariadenie/filter, 22 odberových miest s 1-5 opakovaniami, t=5-117 min

Spôsob expozície	Namerané expozičné koncentrácie		Vysvetlenie/zdroj nameraných údajov
	Hodnota	jednotka	
			Nová literatúra: priemysel hliníka
	0,2	mg/m ³ GM	Rafinéria 2, údržba, N=19, Rozsah: 0,02-4 mg/m ³ , 4 hod. TWA (Musk et al., 2000)
	0,17	mg/m ³ GM	Rafinéria 3, údržba, N=8, Rozsah: 0,05-0,6 mg/m ³ , 4 hod. TWA (Musk et al., 2000)
	0,11	mg/m ³ GM	Rafinéria 3, digescia, N=6, Rozsah: 0,05-0,6 mg/m ³ , 15 min vzorka (Musk et al., 2000)
	0,46	mg/m ³ GM	Rafinéria 2, čírenie, N=27, Rozsah: 0,1-2,3 mg/m ³ , 4 hod. TWA (Musk et al., 2000)
	0,09	mg/m ³ GM	Rafinéria 3, čírenie, N=9, Rozsah: 0,05-1,1 mg/m ³ , 4 hod. TWA (Musk et al., 2000)
	0,34	mg/m ³ GM	Rafinéria 1, precipitácia, N=19, Rozsah: 0,1-0,8 mg/m ³ , 4 hod. TWA (Musk et al., 2000)
	0,19	mg/m ³ GM	Rafinéria 3, Kalcinácia, alebo expedícia, N=18, Rozsah: 0,05-0,9 mg/m ³ , 15 min TWA (Musk et al., 2000)
	0,56	mg/m ³ GM	Rafinéria 2, Odstraňovanie kameňa, N=11, Rozsah: 0,1-1 mg/m ³ , 4 hod. TWA (Musk et al., 2000)
	0,4	mg/m ³ GM	Rafinéria 3, Odstraňovanie kameňa, N=12, Rozsah: 0,05-3,5 mg/m ³ , 15 min TWA (Musk et al., 2000)
			Nové údaje z priemyslu hliníka:
	0,006	mg/m ³ AP	rok: 2001, lokalita = digescia, N=18, trvanie= 8 hodín, rozsah TWA= 0,002 – 0,024 mg/m ³
	0,021	mg/m ³ AP	rok: 2001, lokalita = filtrácia, N=19, trvanie= 8 hodín, rozsah TWA= 0,005 – 0,081 mg/m ³
	0,017	mg/m ³ AP	rok: 2001, lokalita = precipitácia, N=11, trvanie= 8 hodín, rozsah TWA= 0,003 – 0,072 mg/m ³
	0,014	mg/m ³ AP	rok: 2001, spolu, N = 48, trvanie= 8 hodín, rozsah TWA= 0,002 – 0,081 mg/m ³
			Z EU RAR (2007): textilný priemysel
	1,7-6,8	mg/m ³ AP	Mercerizácia, bielenie, pranie, miešanie a koncentrácia, 1-13, skladovanie, exponovaných pracovníkov, N = 8-86

* Jediná vysoká nameraná hodnota kvôli poruche hasidla/kaustifikátora

** Vzorka bola kontaminovaná, pretože počas odberu vzorky nedošlo ku kontaktu s parou/hmlou, vzorky boli odoberané proti vetru od zdroja pary kvôli dominantným smerom vetra

*** Vzorky boli odoberané pri vysokej vlhkosti pary/hmly, problémy s výpadkami a zaplavením čerpadla

Konečné použitie formulovaných výrobkov

V apríli 1998 bolo v jednej spoločnosti realizované posudzovanie zdravotného rizika pri čistení, generálnej oprave a opravách toaletných nádrží a príslušenstva z lietadiel. Hlavným účelom bolo posúdiť potenciálnu expozíciu infekčným mikroorganizmom, ale zároveň aj zrealizovať merania expozície NaOH (Burton et al., 2000). NaOH bol zložkou v mydlách a čistiacich prostriedkoch, ktoré sa používali v upratovacej miestnosti. Bola odobraná jedna vzorka z osobnej zóny a štyri zo širšej oblasti (3 vo vnútri a jedna mimo miestnosti na čistenie záchodov). Vzorky boli analyzované z hľadiska zásaditého prachu a hmly pomocou acidobázickej titrácie pomocou metódy 7401 NIOSH. Podľa autorov Burton et al. (2000) očakávali sa nízke hodnoty, keďže v deň monitorovania bolo rozprašovanie mydla na nízkej úrovni. Keďže nie je známa presná expozičná úroveň, tieto merania neboli brané do úvahy pri charakteristike rizika (EU RAR, 2007).

Papierenský a celulóзовý priemysel

V roku 1988 sa v papierni realizovali merania (Kennedy et al. 1991). Spolu bolo z rôznych lokalít odobraných 28 vzoriek s minimálnou dobou merania 8 hodín (Pozri tab. 11). Nie je zrejme ako boli merania realizované. Ani jedno z meraní neprekročilo detekčnú úroveň. Všetky merané oblasti boli viac ako 8 hodín exponované koncentracii NaOH pod 0,5 mg/m³.

V rámci medzinárodnej epidemiologickej štúdie expozície pracovníkov na chemické látky v priemysle celulózy a papiera bola analyzovaná databáza celkom 3873 meraní (Korhonen et al. 2004). Väčšina meraní pochádzala z rokov 1980 až 1994 z celkovo 12 štátov. Spolu bolo realizovaných 15 meraní na NaOH (pozri tab. 11). Dve merania realizované počas spracovania celulózy a jedno meranie pri výrobe kartónu prekročili detekčný prah. Pri odstraňovaní tlačovej farby z papiera všetky merania prekročili detekčný limit s AP 0,70 mg/m³ (rozsah 0,30 – 1,20 mg/m³). Trvanie meraní bolo viac ako jednu hodinu, avšak presná hodnota nie je známa. Z údajov nebolo jasné aké úkony sa počas meraní realizovali. Tieto merania sú odrazom pôvodnej situácie, kedy opatrenia riadenia rizika neboli dostatočné. Podľa tabuľky č.9 sa odporúčajú nasledujúce RMM (opatrenia riadenia rizika): 1) používať čo najviac uzavretý systém, 2) používať LEV tam kde je to vhodné a 3) používať respiračnú ochranu v prípade rozstreku, alebo tvorby aerosólu.

Priemysel hliníka

U výrobcu A boli v roku 1997 a 1999 realizované statické merania "zásaditej hmly" počas výroby hliníka. v Tabuľke 11 je uvedené zhrnutie týchto meraní. Merania boli realizované v zásaditej hmle za pomoci 37 mm, 0,8 µm, MCEF membránového filtra s celulózovou podložkou vo vložke tvárovej matky, prípadne so vzorkovačom SKC s ultračistou vodou. Všetky vykonané merania (pozri tab. 11) predstavujú vzorky z najhoršieho možného scenára a mnohé lokality zvolené na odber vzoriek patrili k miestam, kde sa očakávali vysoké koncentrácie. Aritmetický priemer všetkých meraní je 0,39 mg/m³ s rozsahom hodnôt 0,033-1,1 mg/m³ (okrem meraní v prípade poruchy zariadenia). Priemerná doba merania bola 57 min. Vzhľadom na to, že na meraných miestach nie sú štandardne prítomní pracovníci obsluhy, predpokladá sa, že celkový čas prítomnosti za deň je zhodný ako približné priemerné trvanie meraní (1 hodina). Predpoklad 8 hod pracovný deň s expozíciou 1,1 mg/m³ po dobu 1 hod. a nulovou expozíciou počas zvyšku dňa - výsledkom je primeraný odhad najhoršej expozície na úrovni 0,14 mg/m³. Primeraná najhoršia predpokladaná krátkodobá hodnota sa odhaduje na 1,1 mg/m³. Predpoklad 8 hod pracovný deň s expozíciou 0,39 mg/m³ po dobu 1 hod. a nulovou expozíciou počas zvyšku dňa - výsledkom je primeraný odhad typickej expozície na úrovni 0,05 mg/m³. Hodnota typickej krátkodobej expozície sa odhaduje na 0,39 mg/m³ (EU RAR, 2007).

Musk et al. (2000) uvádza pracovnú expozíciu v zásaditej hmle v troch rafinériách hliníka v západnej Austrálii. Doba odberu vzoriek je 15 minút a 4 hodinový časovo vážený priemer. Pracovné aktivity zahŕňali údržbu, digesciu, čistenie, precipitáciu, kalcináciu, alebo expedíciu a odstraňovanie kameňa.

V rámci inej štúdie (Fritsch et al., 2001) boli prezentované výsledky expozície zásaditej hmle prezentované kvalitatívne a preto nie sú vhodné na posudzovanie rizika.

Tieto merania sú odrazom pôvodnej situácie, kedy opatrenia riadenia rizika neboli dostatočné. Podľa tabuľky č.9 sa odporúčajú nasledujúce RMM (opatrenia riadenia rizika): 1) používať čo najviac uzavretý systém, 2) používať LEV tam kde je to vhodné a 3) používať respiračnú ochranu v prípade rozstreku, alebo tvorby aerosólu.

Od výrobcov hliníka boli získané čerstvejšie údaje z rôznych fáz výrobného procesu (digescia, filtrácia, precipitácia). Počas celej pracovnej zmeny bolo odobraných viac vzoriek. Maximálna pozorovaná koncentrácia je 0,021 mg/m³. Táto hodnota bude uvažovaná pri posudzovaní rizika.

Textilný priemysel

V roku 1981 boli realizované merania u rôznych výrobcov textilu vo Fínsku (Nousiainen et al. 1981). Spolu bolo z rôznych lokalít odobraných 198 zónových vzoriek počas trvania celej pracovnej zmeny (pozri tab. 11). Počas meraní boli fixné zariadenia napoložované tak aby bolo možné získať čo najlepšie približné hodnoty expozície pracovníkov, bez narušenia bežných pracovných postupov. Vzdialenosť od vonkajšieho okraja zariadenia na mercerizáciu, lúhovanie, alebo pranie bola 1 m a výška odberu vzorky od podlahy alebo pracovnej plochy bola 1-5 m. Merania boli realizované pred, uprostred a vzadu za každým mercerizačným strojom. Koncentrácie namerané uprostred boli často najvyššie vzhľadom na to, že na tomto mieste bol roztok horúci. Pri bielení boli merania takisto realizované na rôznych miestach na stroji. Väčšina meraní bola realizovaná počas mercerizácie a počas bielenia a počet pracovníkov s možnosťou expozície je v porovnaní s inými lokalitami vysoký. Tieto merania sú staré a nezodpovedajú najhoršej situácii, popisujú stav textilného priemyslu pred 30 rokmi. Podľa tabuľky č.9 sa odporúčajú nasledujúce RMM (opatrenia riadenia rizika): 1) používať čo najviac uzavretý systém, 2) používať LEV tam kde je to vhodné a 3) používať respiračnú ochranu v prípade rozstreku, alebo tvorby aerosólu. Preto by sa mali prijať tieto RMM (opatrenia riadenia rizika) aby nedošlo k zasiahnutiu dýchacích ciest. V súčasnej dobe sa NaOH v textilnom priemysle používa hlavne v uzavretých systémoch bez expozície pracovníkov (pozri obrázok č. 1). V prípadoch, kedy sa stále používa otvorená technológia, nedochádza k relevantnej expozícii pretože nejde o rozprašovanie, ale o namáčanie bez tvorby aerosólu. Meranie hodnôt pri otvorenom procese pre KOH, čo je veľmi podobné NaOH (čistenie strojových zariadení s možnou expozíciou) vykázalo hodnoty nižšie ako 0,06 mg/m³ čo bol detekčný limit.

Obr. 1: Dnes sa v textilnom priemysle NaOH používa v uzavretých systémoch, bez expozície pracovníkov (vľavo: distribúcia NaOH, uprostred, skladovanie NaOH, vpravo: Použitie NaOH (farbenie))

Odhadované expozičné koncentrácie

Odhadované expozičné koncentrácie pracovníkov udávané v EU RAR (2007) sú zhrnuté v tabuľke č. 12.

Tabuľka 12 Dlhodobé expozičné koncentrácie pracovníkov (odhadované expozičné koncentrácie)

Spôsob expozície	Odhadované expozičné koncentrácie		Vysvetlenie/zdroj nameraných údajov
	hodnota	jednotka	
Dermálna expozícia	0,42-84	mg/d	V rámci EU RAR (2007) boli vypočítané rôzne odhady dermálnej expozície, s pomocou EASE pre nasledujúce scenáre: koncové použitie tekutých čistiacich prostriedkov na rúry na pečenie, koncové použitie čističov rúr vo forme sprejov, koncové použitie výrobkov na vyrovnávanie vlasov a použitie v textilnom priemysle.
Inhalačná expozícia	Typická: 0,04 PNP: 0,08	mg/m ³ mg/m ³	Z EU RAR (2007): formulácia výrobkov s obsahom NaOH Pridaním kvapalného NaOH (T=20°C) do technologického procesu (veľmi nízky tlak pár, bez tvorby aerosólu, použitý LEV, nedisperzné použitie), predstavuje typickú inhalačnú expozíciu na úrovni 0-0,17 mg/m ³ (0-0,1 ppm). Za predpokladu koncentrácie NaOH 50% bola odhadnutá typická hodnota expozície 0,04 mg/m ³ (0,025 ppm) (polovica rozsahu 0-0,05 ppm). Odhadom primeraného najhoršieho prípadu expozície dostávame hodnotu 0,08 mg/m ³ (0,05 ppm, horná hranica rozsahu).
	zanedbateľné		Z EU RAR (2007): koncové použitie tekutého čističa rúr na pečenie Odhady EASE (predpoklad veľmi nízkeho tlaku pár, bez tvorby aerosólu, priame spracovanie, nedisperzné použitie) 0 - 0,17 mg/m ³ (0 - 0,1 ppm) pre typickú inhalačnú expozíciu. Za predpokladu riedenia 1:50 (čističe rúr sa nepoužívajú neriedené) a koncentrácie NaOH 7,5% (priemerná koncentrácia NaOH) sa typická hodnota inhalácie odhaduje na (na základe priemeru rozsahu hodnôt) úrovni $1,3 \cdot 10^{-4}$ mg/m ³ (0,02 · 0,075 · 0,085). Primeraný najhorší prípad bol odhadnutý na základe hornej hranice rozsahu - výsledný odhad je $2,6 \cdot 10^{-4}$ mg/m ³ (0,02 · 0,075 · 0,17). Odhady typickej aj najhoršej expozície je možné považovať za zanedbateľné.

Spôsob expozície	Odhadované expozičné koncentrácie		Vysvetlenie/zdroj nameraných údajov
	hodnota	jednotka	
	0,13	mg/m ³	<p>Z EU RAR (2007): koncové použitie čističa rúr na pečenie vo forme spreja</p> <p>NaOH je neprchavá látka a preto EASE nie je vhodné na odhad inhalačnej expozície po rozprašovaní. EU RAR (2007) sa vzťahuje na model odvodený autormi De Pater et al. (1999) odhad inhalačnej expozície neprchavých látok počas rozprašovania. Tento model je odvodený od nameraných expozičných úrovni poly izokyanátov vo vrstvách a takisto je považovaný za relevantný pre rozprašovanie.</p> <p>Model: $Es = Em \cdot (Cs/Cm)$ $Es =$ odhadovaná inhalačná expozícia (mg/m³), $Em =$ nameraná inhalačná expozícia neprchavým látkam (mg/m³), $Cs =$ percento nahlasovanej látky a $Cm =$ celkové percento neprchavých látok</p> <p>Za predpokladu koncentrácie NaOH 3% (priemerná koncentrácia NaOH v spreji) je Cs rovné 0,03. Keďže nameraná expozícia neprchavým látkam a percento neprchavých látok sú neznáme, odhady pre farbenie rozprašovaním sa používajú ako približné hodnoty: $Em = 10 \text{ mg/m}^3$ a $Cm = 0,3$. Výsledkom je odhadovaná inhalačná expozícia na úrovni 1 mg/m^3 ($10 \cdot 0,03/0,3$). Ak natieranie rozprašovaním trvá 1 hodinu denne a po zvyšok dňa sa nepredpokladá žiadna expozícia, odhaduje sa primeraná najhoršia hodnota $0,13 \text{ mg m}^3$.</p>
	Typická: 0,04 PNP: 0,08	mg/m ³ mg/m ³	<p>Z EU RAR (2007): Simulácia EASE pre chemický priemysel, priemyselné použitie v priemysle celulózy a papier a v priemysle hliníka:</p> <p>Pridaním kvapalného NaOH (T=20°C) do technologického procesu (veľmi nízky tlak pár, bez tvorby aerosólu, použitý LEV, nedisperzné použitie), predstavuje typickú inhalačnú expozíciu na úrovni 0 - $0,17 \text{ mg/m}^3$ (0-0,1 ppm). Za predpokladu koncentrácie NaOH 50% bola odhadnutá typická hodnota expozície $0,04 \text{ mg/m}^3$ (0,025 ppm) (polovica rozsahu 0-0,05 ppm). Odhadom primeraného najhoršieho prípadu expozície dostávame hodnotu $0,08 \text{ mg/m}^3$ (0,05 ppm, horná hranica rozsahu).</p>
	0 – 0,043	mg/m ³	<p>Z EU RAR (2007): pre textilný priemysel</p> <p>Lúhovanie celulózy v roztoku hydroxidu sodného sa dá porovnať s miešaním. V tomto prípade sa celulóza pridáva do hydroxidu sodného. Ak vezmeme do úvahy uzavretý systém s veľmi nízkym tlakom pár, bez tvorby aerosólu a nedisperzné použitie, EASE predpovedá hodnotu 0 – $0,17 \text{ mg/m}^3$ (0 – 0,1 ppm). Pri použití koncentrácie NaOH 25%, rozsah bude 0 – $0,043 \text{ mg/m}^3$.</p>

Odhadová inhalačná expozičná koncentrácia pre pracovníkov podľa nástroja ECETOC TRA je zhrnutá v tabuľke č.13. Predpokladalo sa, že nie je k dispozícii miestne odvetrávanie a že sa nepoužívala respiračná ochrana - pokiaľ nebolo uvedené inak. Trvanie expozície bolo pre najhorší predpoklad nastavená na viac ako 4 hodiny denne. Podľa potreby bolo per najhorší predpoklad stanovené profesionálne použitie. Pri pevnej forme bola zvolená nízkoprašná trieda pretože NaOH je vysoko hygroskopický. V rámci posudzovania sa uvažovali len tie najrelevantnejšie kategórie PROC.

Nie je potrebné kvantitatívne stanovovať odhady dermálnej expozície pretože sa nestanovila hodnota DNEL pre dermálnu expozíciu.

Tabuľka 13 Dlhodobé expozičné koncentrácie pracovníkov (odhadované expozičné koncentrácie)

PROC	Popis PROC	Kvapalina (mg/m ³)	Pevná látka (mg/m ³)
PROC1	Použitie v uzavretom procese, žiadna pravdepodobnosť expozície	0,17	0,01
PROC2	Použitie v uzavretom, nepretržitom procese s príležitostnou kontrolovanou expozíciou (napr. odber vzoriek)	0,17	0,01
PROC3	Použitie v uzavretom dávkovom procese (syntéza alebo formulácia)	0,17	0,1
PROC4	Použitie v dávkovom a inom procese (syntéza), kde vzniká pravdepodobnosť expozície	0,17	0,2 (s LEV)
PROC5	Miešanie, alebo zmiešavanie v dávkových procesoch (viacstupňový prípadne významný kontakt)	0,17	0,2 (s LEV)
PROC7	Priemyselné rozprašovanie	0,17	Nevzťahuje sa
PROC8a/b	Presun látky alebo prípravku (plnenie/vypúšťanie) do/z nádob/veľkých kontajnerov v nešpecializovaných a špecializovaných zariadeniach	0,17	0,5
PROC9	Presun látky alebo prípravku do malých nádob (určená plniaca linka vrátane, vrátane váženia)	0,17	0,5
PROC10	Použitie valčekov, alebo štetcov pri nanášaní lepidiel a iných látok	0,17	0,5
PROC11	Nepriemyselné rozprašovanie	0,17	0,2 (s LEV)
PROC13	Povrchová úprava namáčaním a liatím	0,17	0,5
PROC14	Výroba prípravkov alebo výrobkov tabletovaním, lisovaním, vytlačaním, tvorbou peliet	0,17	0,2 (s LEV)
PROC15	Použitie ako laboratórneho činidla	0,17	0,1
PROC19	Ručné miešanie s blízkym stykom. K dispozícii je iba osobné ochranné vybavenie.	0,17	0,5
PROC23	Operácie otvoreného spracovania a presunu s minerálmi/kovmi pri zvýšenej teplote	0,17	0,4 (s LEV a ROP(90%))
PROC24	Vysokoenergetické spracovanie (mechanickou energiou) látok viazaných v materiáloch a/alebo výrobkoch	0,17	0,5 (s LEV a ROP(90%))

PROC 26 bol uvažovaný hlavne pre metalurgický priemysel. Predpokladá sa, že manipulácia s organickými látkami je zahrnutá v posudzovaných existujúcich kategóriách PROC.

Inhalácia expozícia pri nakladaní môže nastať v dôsledku tvorby výparov, alebo aerosólov pri otvorení sudov, alebo pri pridávaní výrobku do technologického procesu. Po naložení do nádrže dochádza k zriedeniu NaOH.

Súhrn expozičných hodnôt

Súhrn expozičných koncentrácií pracovníkov, s prevodom na charakteristiku rizika, je uvedený v tabuľke č.14.

Tabuľka 14 Súhrn expozičných koncentrácií pracovníkov

Spôsob expozície	Koncentrácie	Odôvodnenie
Dermálna expozícia (v mg/cm ²)	84 mg/d	Z EU RAR (2007): Výrobky NaOH s koncentráciou nad 2% sú žieraviny, preto sa predpokladá, že sú zavedené efektívne opatrenia na prevenciu dermálnej expozície. Okrem toho sa predpokladá, že pri manipulácii so žieravinami sa štandardne používajú ochranné odevy a rukavice. Výrobcovia uvádzajú pri manipulácii s čistým NaOH používanie ochranných rukavíc, oblekov a obuvi. Opakovaná denná dermálna expozícia komerčnému produktu sa preto považuje za zanedbateľnú. Riedenia NaOH s obsahom menej ako 2% látky nemajú žieravé vlastnosti. Pre túto koncentráciu sa odhaduje hodnota dermálnej expozície. Primeraný najhorší možný prípad 84 mg/d sa uvažuje pri posudzovaní rizika pri manipulácii s koncentraciami NaOH do 2% .
Inhalačná expozícia (v mg/cm ³)	< 1 mg/m ³	Z EU RAR (2007): Pre stanovenie rizika boli zvolené nasledujúce hodnoty: 1 Papierenský a celulóзовý priemysel: 0,08 mg/m ³ 2 Odstraňovanie tlačovej farby z recyklovaného papiera: 1,20 mg/m ³

Spôsob expozície	Koncentrácie	Odôvodnenie
		3 Hliník: 0,14 mg/m ³ Krátkodobá hodnota: 1,1 mg/m ³ 4 Textil: 3,4 mg/m ³ 5 Chemický priemysel: 0,08 mg/m ³ Väčšina meraní je odrazom pôvodnej situácie, kedy opatrenia riadenia rizika neboli dostatočné. Podľa tabuľky č.9 sa odporúčajú nasledujúce RMM (opatrenia riadenia rizika): 1) používať čo najviac uzavretý systém, 2) používať LEV tam kde je to vhodné a 3) používať respiračnú ochranu v prípade rozstreku, alebo tvorby aerosólu. Pri použití miery účinnosti RMM viac ako 90% by došlo k zníženiu expozičných koncentrácií na úroveň pod 1 mg/m ³ .

1.3.2.2 Nepriama expozícia ľudského organizmu cez prostredie (orálna)

Nepriama expozícia ľudského organizmu napríklad cez pitnú vodu sa na NaOH nevzťahuje. Prípadný potenciál expozície NaOH v dôsledku úniku do prostredia bude relevantný len lokálne. Akýkoľvek účinok na pH pri lokálnom uvoľnení bude na regionálnej úrovni neutralizovaný vodou, do ktorej je NaOH vypúšťaný. Preto v prípade NaOH nie je nepriama expozícia ľudského organizmu cez prostredie (orálna) relevantná (EU RAR, 2007).

1.3.2.3 Expozícia prostredia

Tak ako je uvedené v EU RAR pre NaOH (2007), posudzovanie rizika pre životné prostredie sa bude sústreďovať len pre vodné prostredie - podľa situácie vrátane ÚKV/ČOV, pretože emisie NaOH z jednotlivých cyklov životnosti (výroby a použitia) sa týkajú hlavne (odpadovej) vody. Účinok na vodné prostredie a posudzovanie rizika sa bude zaoberať len organizmami/ekosystémom vzhľadom na možné zmeny pH súvisiace s uvoľnením OH⁻ pretože toxicita iónu Na⁺ sa považuje za nepodstatnú v porovnaní s potenciálnym účinkom na pH. Riešená bude len lokálna úroveň, vrátane závodov na spracovanie splaškových vôd, alebo čističiek odpadových vôd - jednak z pohľadu výroby ako aj priemyselného použitia. Akékoľvek účinky, ktoré by sa mohli vyskytnúť by sa vyskytli len na lokálnej úrovni a preto nebolo považované za potrebné zaradiť regionálny, alebo kontinentálny dopad do tohto posudzovania rizika. Okrem toho, vysoká rozpustnosť vo vode a nízky tlak pár znamenajú, že NaOH sa bude nachádzať hlavne v vode. Nepredpokladajú sa podstatné emisie do atmosféry a to vzhľadom na veľmi nízky tlak pár NaOH. Takisto sa nepredpokladajú podstatné emisie do pôdneho prostredia. Spôsob spracovania kalov nie je relevantný pre emisie do poľnohospodárskej pôdy, pretože adsorpcia NaOH na častice v prípade ÚKV/ČOV nenastáva.

Posúdenie expozície vodného prostredia sa bude zaoberať len možnými zmenami pH vo vode vypúšťanej z ČOV a v povrchovej vode v súvislosti s vypúšťaním OH⁻ na miestnej úrovni.

1.3.2.3.1 Vypúšťanie do prostredia

Na odhad vypúšťania odpadu do prostredia pri používaní NaOH Euro Chlor pripravili dotazník - v spolupráci s portugalskými a holandským orgánmi, ktorý sa sústreďoval na hlavných sekundárnych používateľov (EU RAR, 2007). Keďže hodnotenie expozície sa sústreďovalo na možné zmeny pH v miestnom vodnom prostredí, v dotazníku sa žiadali údaje o kontrole pH u používateľa. Na základe skúsenosti s výsledkami z dotazníkov pre výrobcov (pozri časť 1.1) sa predpokladalo, že aj príslušní spracovatelia - často pod tlakom miestnych predpisov - tiež prísne kontrolujú pH vypúšťaných odpadových materiálov. Preto bola po dohode zjednodušená environmentálna časť dotazníka - na nasledujúce dve otázky: obsahuje vaša finálna odpadová voda, ktorú vypúšťate do vodného prostredia ešte NaOH? a ak áno: aké opatrenia máte zavedené na to aby sa zamedzilo dopadom v dôsledku vypúšťania NaOH? Výsledky dotazníkov boli spracované do podrobnej správy v rámci Euro Chlor (2005).

Papierenský a celulózový priemysel bol kontaktovaný prostredníctvom CEPI - Konfederácie Európskeho papierenského priemyslu, pričom bolo obdržaných 34 odpovedí. V oblasti spracovania celulózy a papiera bol jeden dotazník obdržaný z Nemecka (Národná federácia), ktorý reprezentuje štandardné postupy v tomto štáte. Ďalšie priemyselné odvetvia boli kontaktované prostredníctvom piatich veľkých výrobcov NaOH, z ktorých každý zaslal dotazníky 20 svojim zákazníkom - v takmer všetkých prípadoch koncovým používateľom NaOH. Odpovede boli získané od 24 zákazníkov - čo predstavuje mieru odpovede 24%. Z týchto 24 zákazníkov bolo 8 respondentov zo Španielska. Ostatní zákazníci boli z Belgicka, Francúzska, Nemecka, Holandska a UK. Vo väčšine prípadov išlo o podniky v chemickom priemysle (17 odpovedí). Po jednej odpovedi boli zastúpené

nasledujúce odvetvia: oceľiarstvo, textilný priemysel, výroba gummy, distribúcia, potravinársky priemysel, kovospracujúci priemysel a výroba hliníka. V jednom prípade vyplnil dotazník distribútor, ktorý nie je koncovým používateľom NaOH.

V prípade celulózového a papierenského priemyslu bolo priemerné množstvo NaOH použitého za deň 14 ton (od 0,005 - 160 ton), zatiaľ čo ostatní koncoví používatelia v priemere používali 24 ton /deň (od 1,5 do 110 ton). 32 respondentov z odvetvia spracovania papiera a celulózy odpovedalo, že koncová odpadová voda neobsahovala NaOH, avšak v dvoch prípadoch to tak bolo. V týchto prípadoch bolo uvedené, že dopad bol regulovaný. Z ďalších dopytovaných 23 koncových používateľov (okrem distribútora), 21 uviedlo, že vo finálnom odpade nemajú NaOH. V prípade dvoch podnikov v chemickom priemysle koncový odpad obsahoval NaOH. V týchto prípadoch nie je presne známe, či svoj vypúšťaný odpad neutralizujú. Za normálnych okolností sú zavedené opatrenia, ktoré bránia vypúšťaniu odpadových limitov mimo hraníc povolených orgánmi, napríklad recyklácia, miešanie s inými odpadmi na neutralizáciu alebo vypúšťanie do ČOV - ak je to považované za prínosné.

Výsledky dotazníkov naznačujú, že vo väčšine prípadov vypúšťané odpady neobsahujú NaOH. Zvyčajne je pH odpadovej vody pod kontrolou a takmer vo všetkých prípadoch sú zavedené primerané regulačné opatrenia. V každom prípade v niektorých prípadoch pri vypúšťaní odpadu do prostredia nie je možné vylúčiť pravdepodobnosť, že nedochádza k vypúšťaniu odpadu a že spracovatelia nemajú legislatívnu povinnosť neutralizovať.

Ako je uvedené vyššie, emisie NaOH sa vzťahujú hlavne na (odpadové) vody. Okrem toho, vysoká rozpustnosť vo vode a nízky tlak pár znamenajú, že NaOH sa bude nachádzať hlavne v vode. Vo vode (vrátane vody v pôde, alebo sedimentoch) je NaOH prítomný ako sodíkový ión (Na^+) a hydroxylový ión (OH^-), pretože pevný NaOH sa rýchlo rozpúšťa a následne disociuje vo vode.

1.3.2.3.2 Expozičné koncentrácie v čističkách odpadových vôd (ČOV)

Vo vzťahu k RMM v súvislosti vplyvom na prostredie aby nedošlo k vypúšťaniu roztokov NaOH do komunálnej odpadovej vody pokiaľ sa nerobí neutralizácia je vplyv na ČOV neutrálny a preto nedochádza k vplyvu na biologickú aktivitu.

1.3.2.3.3 Expozičná koncentrácia v morskom vodnom prostredí

Expozičná koncentrácia v morskom vodnom prostredí zodpovedá posudzovaniu podľa ES 1 (pozri časť 1.1.2.3.3).

1.3.2.3.4 Expozičná koncentrácia v sedimentoch

Expozičná koncentrácia v sedimentoch zodpovedá posudzovaniu podľa ES 1 (pozri časť 1.1.2.3.3).

1.1.2.3.5 Expozičné koncentrácie v pôde a v podzemnej vode

Expozičná koncentrácia v pôde a v podzemnej vode zodpovedá posudzovaniu podľa ES 1 (pozri časť 1.1.2.3.5).

1.3.2.3.6 Atmosférické prostredie

Expozičná koncentrácia v atmosfére zodpovedá posudzovaniu podľa ES 1 (pozri časť 1.1.2.3.6).

1.3.2.3.7 Expozičná koncentrácia v potravinovej reťazci (sekundárna otrava)

Expozičná koncentrácia relevantná pre potravinový reťazec zodpovedá posudzovaniu podľa ES 1 (pozri časť 1.1.2.3.7).

1,4 Expozičný scenár 4: Používateľské použitie NaOH

1.4.1 Expozičný scenár

1.4.1.1 Krátky názov expozičného scenára

SU21: súkromné domácnosti

PROC sa nevzťahuje na toto ES

PC 20, 35, 39 (neutralizačné činidlá, čistiace prostriedky, kozmetika, osobné hygienické výrobky). Ostatné kategórie PC v tomto expozičnom scenári nie sú priamo uvažované. Avšak, NaOH sa môže používať aj v iných kategóriách PC v nízkych koncentráciách napr. PC3 (do 0,01%), PC8 (do 0,1%), PC28 a PC31 (do 0,002%) avšak môže sa použiť aj v ostatných kategóriách výrobkov (PC 0-40).

AC sa nevzťahuje na toto ES

1.4.1.2 Popis činností, procesov a prevádzkových podmienok zahrnutých v expozičnom scenári

Spotrebitelia používajú aj NaOH (do 100%). Používa sa v domácnostiach na čistenie odpadov a kanalizácie, na spracovanie dreva a na domácu výrobu mydla (Keskin et al., 1991; Hansen et al., 1991; Kavin et al., 1996). NaOH sa tiež používa v akumulátoroch a v čistiacich prostriedkoch na rúry na pečenie (Viligi et al., 1985). Nasleduje stručný popis týchto aplikácií:

1.4.1.2.1 Čistiace výrobky na dlážky

Čistiace výrobky na dlážky sa používajú na odstraňovanie starších ochranných vrstiev. Maximálny obsah hydroxidu sodného v týchto výrobkoch je 10%. Pri čistení podlahy obývacej izby je na 22 m² potrebných 550 g výrobku. Používa sa neriedený výrobok. Výrobok sa nanesie na kus textilu a ručne nanesie na podlahu.

1.4.1.2.2 Vyrovnávanie vlasov

Maximálny obsah hydroxidu sodného v prostriedkoch na vyrovnávanie vlasov pre všeobecné použitie je 2% (Smernica EU platná pre kozmetické prípravky). Hydroxid sodný ako žieravina spôsobuje zmäkčovanie vlasov. Zároveň spôsobuje zväčšenie objemu vlasov. Pri nanášaní roztoku hydroxidu sodného na vlasy hydroxid sodný preniká do povrchovej vrstvy a narušuje krížové väzby. Kortikálna vrstva je vnútorná vrstva vlasu, ktorá zabezpečuje pevnosť, pružnosť a tvar kučeravých vlasov.

1.4.1.2.3 Čistiace prostriedky na rúry na pečenie

Čistiace prostriedky na rúry na pečenie sú silné odmasťovacie činidlá a sú vhodné na odstraňovanie nečistôt z rúr na pečenie, grilov, atď. Čističe na rúry na pečenie obsahujú silné zásady. Silné zásady sú potrebné na odstraňovanie pripálených nečistôt. Čističe sa dodávajú vo forme sprejov. Pri použití sprejov sa na mieste vytvára pena. Po nanesení sa rúra na pečenie zatvorí a pena sa nechá pôsobiť 30 minút. Následne sa rúra na pečenie utrie vlhkou handrou alebo špongiou a dôkladne opláchne. Maximálny obsah hydroxidu sodného v spreji je 5%. Pre potreby výpočtu expozície sa predpokladá obsah 0,83% NaOH (čo zodpovedá 2,5% 33% vodného roztoku NaOH). Výrobok je mliečno biela želatinózna kvapalina. Použitie gelovej formy zabezpečuje veľké kvapky pri rozprašovaní (100% >10 μm). Frekvencia aplikácia je 1x denne a trvanie je 2 minút na jednu aplikáciu. Nanáša sa do studenej rúry, s potenciálnou expozíciou rúk a ramien. Jeden sprej dokáže aplikovať až do 1 g výrobku za sekundu pomocou ručného spreja, alebo penového spreja.

1.4.1.2.4 Čističe odpadov

Čističe odpadov zabezpečujú prečistenie upchatých odtokov a to tak, že rozpúšťajú a uvoľňujú tuky a organický odpad. K dispozícii sú rôzne druhy čističov odpadov, obsahujú buď hydroxid sodný, alebo kyselinu sírovú. Tekuté čističe odpadov majú maximálny obsah NaOH 30%. Používanie tekutých čističov odpadov je porovnateľné s dávkovaním tekutých čistiacich prostriedkov. Čistič odpadu sa musí pomaly naliať do odtoku. Pelety, ktoré sa tiež používajú na čistenie odtokov, majú obsah činidla až do 100%. Čistič odpadu sa musí pomaly naliať do odtoku. Potom je potrebné počkať 15 minút kým čistič neuvolní upchatý odtok.

1.4.1.2.5 Ostatné čistiace výrobky

NaOH sa používa vo výrobnej fáze výroby rôznych čistiacich prostriedkov, aj keď vo väčšine prípadov sú množstvá nízke a NaOH sa pridáva hlavne kvôli regulácii pH. NaOH reaguje s ostatnými zložkami prostredníctvom acido-bázických reakcií a preto je vo finálnom výrobku prakticky neprítomný voľný NaOH. Avšak výrobky s chlórnanom môžu obsahovať v konečnej forme 0,25-0,45% NaOH. Niektoré čistiace prostriedky na toalety môžu obsahovať až 1,1% a niektoré mydlá až 0,5% NaOH v konečnej forme.

1.4.1.2.6 Spotrebiteľské použitie, životnosť a odpadová fáza NaOH v akumulátoroch

Vodný hydroxid sodný sa používa ako elektrolyt v alkalických akumulátoroch s elektródami z nikel-kadmia a oxidu manganičného a zinku. Aj keď sa hydroxid draselný uprednostňuje pred hydroxidom sodným, v alkalických akumulátoroch môže byť stále prítomný NaOH, avšak v tomto prípade sa látka vyskytuje len v obale a neprichádza do kontaktu so spotrebiteľom.

Priemyselné a profesionálne aplikácie NaOH v akumulátoroch (vrátane recyklácie) sú pokryté v expozičnom scenári 3. Tento expozičný scenár sa sústreďuje na používateľskú aplikáciu, životnosť a likvidáciu NaOH v akumulátoroch. Ak vezmeme do úvahy, že akumulátory sú utesnené a že NaOH, ktorý sa používa v ich údržbe sa nemá dostať von a emisie NaOH v týchto fázach by mali byť minimálne.

1.4.1.3 Opatrenia riadenia rizika

1.4.1.3.1 Opatrenia riadenia rizika vo vzťahu k spotrebiteľom (všetko okrem akumulátorov)

Opatrenia riadenia rizika vo vzťahu k spotrebiteľom sú zamerané hlavne na prevenciu nehôd.

Technické opatrenia

- Aby nedošlo k poškodeniu štítku pri bežnom použití a skladovaní výrobku je nevyhnutné používať odolné označovacie štítky a obalový materiál. Nedostatočná kvalita obalového materiálu môže viesť k fyzickej strane informácií o nebezpečenstve a pokynov na použitie.
- Chemické látky používané v domácnostiach s obsahom hydroxidu sodného viac ako 2%, ktoré môžu byť v dosahu detí musia byť vybavené uzávermi odolnými voči deťom (podľa aktuálnych predpisov) a dotykovou výstrahou pred nebezpečenstvom (adaptácia podľa Smernice 1999/45/EC, príloha IV, časť A a článok 15(2) Smernice 67/548 v prípade nebezpečných prípravkov a látok určených na použitie v domácnosti). Tieto opatrenia sú určené na prevenciu nehôd detí a iných citlivých spoločenských skupín.
- Je nevyhnutné aby boli spotrebiteľom vždy poskytované aktuálne pokyny na použitie a informácie o výrobku. Týmto je jednoznačne možné efektívne znížiť riziko zneužitia. Na zníženie počtu nehôd detí, alebo starších ľudí, sa vždy odporúča používať tieto výrobky v neprítomnosti detí, alebo iných potenciálne citlivých skupín. Aby nedošlo k nesprávnemu použitiu hydroxidu sodného, pokyny na použitie by mali obsahovať varovanie pred nebezpečnými zmesami
- Odporúča sa dodávať len vo forme vysoko viskózných prípravkov
- Odporúča sa dodávať len v malých množstvách

Pokyny adresované spotrebiteľom

- Držte mimo dosahu detí.
- Neaplikujte výrobok do otvorov a štrbín ventilácie.

Pri bežných podmienkach používania spotrebiteľmi je potrebné používať OOP

	Koncentrácia NaOH v výrobku > 2%	Koncentrácia NaOH v výrobku medzi 0,5% a 2%	Koncentrácia NaOH v výrobku < 0,5%
Respiračná ochrana: V prípade tvorby prachu/aerosólu (napr. pri rozprašovaní): použite respiračnú ochranu so schváleným filtrom (P2)	povinné	uznávaný postup	nie
Ochrana rúk: V prípade potenciálneho kontaktu s kožou: používajte nepriepustné chemicky odolné ochranné rukavice	povinné	uznávaný postup	nie
Ochrana zraku: Ak je pravdepodobný rozstrek, používajte tesne dosadajúce bezpečnostné okuliare, tvárový štít	povinné	uznávaný postup	nie

1.4.1.3.2 Opatrenia riadenia rizika vo vzťahu k spotrebiteľom (akumulátory)

Technické opatrenia Povinnosť používať úplne utesnené výrobky s dlhodobou životnosťou.

1.4.1.3.3 Opatrenia riadenia rizika v súvislosti s expozíciou prostredia

Neexistujú špecifické opatrenia riadenia rizika v súvislosti s expozíciou prostredia.

1.4.1.4 Opatrenia súvisiace s odpadom

Tento materiál a jeho odpad sa musia likvidovať bezpečným spôsobom (napr. vrátením do verejného recyklačného zariadenia). Ak je nádoba prázdna, likvidujte ako bežný komunálny odpad.

Akumulátory je nutné recyklovať v čo najvyššej miere (napr. vrátením do verejného recyklačného zariadenia). Recyklácia NaOH z alkalickej akumulátorov vyžaduje vyprázdnenie elektrolytu, zber a neutralizácia kyselinou sírovou a oxidom uhličitým. Pracovná expozícia v súvislosti s týmito krokmi je uvažovaná v expozičnom scenári týkajúcom sa priemyselného a profesionálneho použitia NaOH.

1.4.2 Odhad expozície

1.4.2.1 Expozícia spotrebiteľov

Z hľadiska expozície spotrebiteľov je veľmi dôležité zdôrazniť, že expozícia hydroxidu sodnému je vonkajšia expozícia. Pri kontakte s tkanivami a vodou vznikajú sodné a hydroxidové ióny. Tieto ióny sú v tele k dispozícii vo veľkom množstve.

Významné množstvo sodíka sa do organizmu dostáva prostredníctvom potravy, pretože podľa autorov Fodor et al (1999) sa z bežnej stravy do tela absorbuje cca 3,1 - 6,0 g/deň. (1999). V NaOH EU RAR (2007) boli vypočítané koncentrácie pre vonkajšiu expozíciu v mg/kg a boli porovnané s príjmom sodíka v potrave s cieľom zistiť, či ide o relevantnú expozičnú cestu. Posúdených bolo viacero scenárov: čistiace prostriedky na podlahy, prostriedky na vyrovnávanie vlasov a čističe odpadovej kanalizácie. Celkovo bol prijatý záver, že príjem sodíka prostredníctvom výrobkov obsahujúcich NaOH je zanedbateľný v porovnaní s každodenným príjmom sodíka v potrave (EU RAR, 2007). Účinok príjmu sodíka teda už v tejto dokumentácii o hydroxide sodíka nie je ďalej uvažovaný.

Keďže za normálnych okolností sa náhodná expozícia nezahŕňa do posudzovania chemickej bezpečnosti v rámci EU, náhodná expozícia sa posudzuje v EU RAR (2007, časť 4.1.3.2, str. 59-62), náhodná expozícia nebude v tejto dokumentácii ďalej posudzovaná. Avšak opatrenia riadenia rizika pre používateľov, identifikované v stratégii znižovania rizika expozície NaOH (EU RRS, 2008) sú v dokumentácii obsiahnuté.

1.4.2.1.1 Akútna/krátkodobá expozícia

Akútna/krátkodobá expozícia bola posudzovaná len z hľadiska najviac kritických aplikácií: použitie NaOH v rozprašovacích čističoch rúr na pečenie. Inhalačná expozícia na NaOH v čističoch rúr bola odhadnutá pomocou rôznych modelov:

- 1) ConsExpo software (verzia 4.1, <http://www.consexpo.nl>; Proud'homme de Lodder et al., 2006): základný výrobok: čistič na rúry na pečenie (aplikácia: rozprašovanie), základné hodnoty platia pre piestový rozprašovač
- 2) SprayExpo (Koch et al., 2004): uvoľňovanie: plocha steny (substitúcia za tu posudzované použitie)

Podmienky používania a vstupné parametre

Podmienky používania boli dané výrobcom výrobku podľa nasledujúcej tabuľky. Táto tabuľka uvádza len špecifické hodnoty a ich odôvodnenie, avšak nezahŕňa základné hodnoty používané v rôznych modeloch:

Parameter	Hodnota
Balenie	375 ml piestový sprej
Použité množstvo	120 g ¹
Trvanie rozprašovania	120 sec ¹
Vypočítané množstvo	1 g/sec ¹
Vzdialenosť trysky od tváre	0,5 m
Vzdialenosť trysky od steny pece	0,3 m
Hmotnostné percento látky	0,025 (2,5% zložka (33% NaOH) predpoklad relevantnosti možnej iritácie)
Medián distribúcie veľkosti častíc	273 μm ¹ (priemer z troch meraní z jedného balenia, najnižšia hodnota z troch testovaných obalov)
Variačný koeficient mediánu	1,15 ¹ (pozri text)
Maximálna veľkosť častíc	670 μm (odhad podľa grafickej distribúcie veľkosti častíc)
Objem miestnosti	15 m ^{3,2}
Výmena vzduchu	2,5/h (ConsExpo zákl. hodnota, použitá aj pre SprayExpo)
Hraničný priemer pre inhaláciu	670 μm (nastavené na max. hodnotu distribúcie, keďže expozícia v oblasti nosa je odhadovaná)

¹ Tieto údaje sa odlišujú od základných hodnôt modelu, pozri podrobnosti v texte. SprayExpo vyžaduje minimálne trvanie rozprašovania 300 sekúnd. Na dosiahnutie celkového použitého množstva 120 g bola rýchlosť vytvárania hmoty v tomto modeli znížená.

² Toto je základná hodnota podľa ConsExpo pre kuchyňu. Veľkosť miestnosti v SprayExpo (najnižšia možná výška miestnosti: 3 m) bola upravená tak aby bola dosiahnutá identická hodnota pre miestnosť.

Údaje špecifické pre výrobok sa mierne odlišujú od údajov použitých v ConsExpo 4.1 (Proud'homme de Lodder et al., 2006). Títo autori udávajú rýchlosť uvoľňovania štandardných čističov rúr na pečenie 0,78 g/sec. Uvedené hodnoty sú o niečo vyššie avšak stále sú nižšie než je hodnota 1,28 g/sec udaná tými istými autormi pre odmasťovací čistiaci piestový sprej.

Distribúcia veľkosti častíc bola prevzatá z meraní špecifických pre daný výrobok. Boli testované tri rôzne balenia výrobku, po tri merania z každého balenia. Okrem toho boli merania realizované vo vzdialenosti 10 resp. 20 cm medzi tryskou a laserovým lúčom. Pre posudzovanie expozície boli brané do úvahy merania z 10 cm a boli zvolené minimálne hodnoty (priemer z troch meraní).

Príslušná distribúcia veľkostí je nasledovná (zaokrúhlenie na 3 významné číslice):

- 10.percentil 103 μm
- 50.percentil 273 μm
- 90.percentil 314 μm

Za predpokladu logaritmickú normálnu distribúciu (Proud'homme de Lodder et al., 2006), bol použitý software @risk (verzia 4.5.2, Pallisade Corporation, 2002) na definovanie "distribúcie špecifickej pre daný výrobok, s nasledujúcimi hodnotami:

- Medián = 273 μm
- 10.percentil: 104 μm
- $\mu = \ln(\text{GM})$ (zodpovedá $\ln(\text{medián}) = \ln(273) = 5,61$)
- $\delta = \ln(\text{GSD}) = 0,75$

t.j. štandardná odchýlka 314 a V.K. $(314/273=)1,15$ (druhá hodnota je potrebná pre software ConsExpo). Software @risk tiež udáva percentá, ktoré zodpovedajú definovaným veľkostným triedam (potrebným pre modelovanie SprayExpo).

Podrobné výsledky modelovania pomocou oboch modelov nájdete v prílohe. Pozor: Pri modelovaní sa používala koncentrácia 2,5% (33% NaOH vo vode). Výsledky boli teda delené 3 a tak boli dosiahnuté výsledky uvedené v tabuľke 15.

Ďalšie odhady expozície

Správa o posudzovaní rizika - EU Risk Assessment Report (2007) zameraná na hydroxid sodný, odhaduje pracovnú expozíciu NaOH pri použití čističov rúr na pečenie. Odhad je odvodený od predpokladanej expozičnej koncentrácie 10 mg/m^3 pre aerosóly. Táto hodnota je odvodená na základe skúseností pri nanášaní farieb rozprašovaním. Pri koncentrácii 3% NaOH a 30% neprchavých látok v čističi rúr na pečenie, bola odhadnutá hodnota krátkodobej inhalačnej expozície (počas rozprašovania) 1 mg/m^3 .

Preto pri koncentrácii NaOH vo výrobku na úrovni 0,83% (tento výrobok) by bola dosiahnutá expozičná koncentrácia 0,3 mg/m^3 .

Výsledky modelovania

Výsledky rôznych modelových prístupov sú uvedené v tabuľke č. 15. Pri modelovaní bola použitá koncentrácia 2,5% (33% NaOH vo vode). Preto boli výsledky modelovania podľa Prílohy delené 3 aby sme dostali výsledky pre čistý NaOH.

Tabuľka 15 Akútne expozičné koncentrácie spotrebiteľov

Spôsob expozície	Odhadované expozičné koncentrácie		Namerané expozičné koncentrácie		Vysvetlenie/zdroj nameraných údajov
	Hodnota	Jednotka	Hodnota	Jednotka	
Inhalačná expozícia	0,012 (priemer) *	mg/m^3			ConsExpo 4.1: Rozprašovanie po dobu 2 minút, 60 minútová expozícia
	0,33 (max. koncentrácia)				
	1,6	mg/m^3			SprayExpo: priemerná doba rozprašovania (5 minút)
	0,3	mg/m^3			Podľa EU RAR, 2007

* 0,012 mg/m^3 predstavuje priemer za celkovú expozičnú dobu 60 minút na základe výpočtu pomocou ConsExpo, vrátane 58 minút bez aplikácie. Keďže v tomto prípade hľadáme priemernú koncentráciu počas aplikácie, ako konzervatívny odhad priemernej koncentrácie sa používa maximálna koncentrácia (0,33 mg/m^3).

Súhrn krátkodobých expozičných hodnôt

Tabuľka 16 Súhrn akútnych expozičných koncentrácií spotrebiteľov

Spôsob expozície	Koncentrácie	Odôvodnenie
Perorálna expozícia (v mg/kg bw/d)		Nevzťahuje sa
Lokálna dermálna expozícia (v mg/cm ²)		Nevzťahuje sa
Systémová dermálna expozícia (v mg/kg bw/d)		Nevzťahuje sa
Inhalačná expozícia (v mg/m ³)	0,3 až 1,6	Pozri vyššie uvedené výsledky modelovania

1.4.2.1.2 Dlhodobá expozícia

Expozícia rozprášenému čistiacemu prostriedku na rúry na pečenie sa obmedzuje na niekoľko minút raz za deň (v najhoršom prípade, v praxi sa predpokladá nižšia frekvencia - cca raz za týždeň). Preto nie je potrebné uvažovať dlhodobú expozíciu.

Nepredpokladá sa, že by mohol byť NaOH dostupný systémovo v organizme pri bežných podmienkach manipulácie a používania a preto sa neočakávajú systémové účinky NaOH po dermálnej, alebo inhalačnej expozícii.

Ak sa berú do úvahy odporúčané RMM, lokálna expozícia prostredníctvom inhalácie nebude vyššia v porovnaní s inhalačnou expozíciou v expozičnom scenári ES3. Preto sa ďalej kvantitatívne nehodnotí inhalačná expozícia spotrebiteľa.

Expozícia spotrebiteľa pôsobeniu NaOH v akumulátoroch je nulová, pretože akumulátory sú utesnené a majú dlhodobú životnosť.

1.4.2.2 Nepriama expozícia ľudského organizmu cez prostredie (orálna)

Nepriama expozícia ľudského organizmu napríklad cez pitnú vodu sa na NaOH nevzťahuje. Prípadný potenciál expozície NaOH v dôsledku úniku do prostredia bude relevantný len lokálne. Akýkoľvek účinok na pH pri lokálnom uvoľnení bude na regionálnej úrovni neutralizovaný vodou, do ktorej je NaOH vypúšťaný. Preto v prípade NaOH nie je nepriama expozícia ľudského organizmu cez prostredie (orálna) relevantná (EU RAR, 2007).

1.4.2.3 Expozícia prostredia

Spotrebiteľia sa dostávajú k riedeným výrobkom, ktoré sa ďalej veľmi rýchlo neutralizujú v kanalizácii, dávno predtým než dosiahnu ČOV, alebo povrchovú vodu.

1.5 Regionálne expozičné koncentrácie

Akokoľvek účinky, ktoré by sa mohli vyskytnúť by sa vyskytli len na lokálnej úrovni a preto nebolo považované za potrebné zaradiť regionálny, alebo kontinentálny dopad do tohto posudzovania rizika (EU RAR, 2007). Nie je možné výpočtom predpovedať koncentrácie v prostredí (PEC). Uvádza sa len súhrn nameraných hodnôt (EU RAR, 2007).

Emisie NaOH počas výroby a použitia sa vzťahujú hlavne na vodné prostredie. Z hľadiska sodíka k ďalším antropogénnym zdrojom patria napríklad ťažba a použitie posypovej soli na cestné komunikácie (chlorid sodný). Vo vode (vrátane vody v póroch sedimentov a v pôde), NaOH disociuje na ión sodíka (Na^+) a hydroxylový ión (OH^-), obidva sa v prirodzenom prostredí bežne vyskytujú.

1.5.1 Sladká voda (povrchová voda)

Koncentrácia hydroxylových iónov (OH^-) v prostredí bola stanovená do podrobností pomocou merania pH. Hodnota pH vo vodnom ekosystéme závisí hlavne od geochemických, hydrologických prípadne biologických procesov. pH je najdôležitejším parametrom vodných ekosystémov a je to štandardný parameter pri hodnotení kvality vody. Najdôležitejšie sladkovodné ekosystémy na svete majú celoročné hodnoty pH medzi 6,5 až 8,3 avšak v iných vodných ekosystémoch boli namerané aj nižšie a vyššie hodnoty. Vo vodných ekosystémoch s rozpustenými organickými kyselinami boli namerané hodnoty pH do 4,0 zatiaľ čo vo vodách s vysokým obsahom chlorofylu môže asimilácia bikarbonátu viesť k hodnotám pH vyšším ako 9,0 na poludnie (OECD, 2002, z UNEP 1995).

Aj koncentrácia sodíka (Na^+) bola dôkladne premeraná v sladkovodných ekosystémoch. Napríklad hodnoty 10.percentilu, priemeru a 90.percentilu koncentrácie v celkovo 75 riekach v S. Amerike, J.Amerike, Ázii, Afrike, Európe a Oceánii boli 1,5, 28 resp. 68 mg/l (OECD, 2002, z UNEP 1995).

Pre Európske sladké vody sú k dispozícii rozsiahle databázy fyzikálno-chemických vlastností, vrátane pH, tvrdosti (vypočítané na základe merania koncentrácie vápnika a horčika), zásaditosti (na základe acidobázickej titrácie, alebo na základe výpočtu z koncentrácie vápnika) a koncentrácie sodíka. V rámci správy EU Risk Assessment Report zameranej na kovový zinok (Holandsko, 2004) boli zhromaždené údaje o fyzikálno-chemických vlastnostiach sladkých vôd v jednotlivých európskych krajinách a kombinované údaje zo sladkých vôd v jednotlivých európskych krajinách - autori De Schampelaere et al. (2003) a Heijerick et al. (2003). Kombinované údaje z európskeho prostredia - z hľadiska vyššie uvedených fyzikálno-chemických vlastností, všetky relevantné zmeny pH, sú zhrnuté v tabuľke č.17. Údaje v tejto tabuľke sú odvodené od údajov z rokov 1991-1996 zo 411 európsky lokalít, vyberané z databázy GEMS/Water database (Global Environmental Monitoring System), ktorá je zameraná hlavne na veľké riečne systémy. Na základe korelačnej databázy údajov zo všetkých 411 lokalít je zrejmé, že všetky parametre uvedené v tabuľke 17 majú pozitívnu koreláciu, t.j. zvýšené pH je spojené so zvýšenou koncentráciou Ca, Mg a Na a zvýšenou tvrdosťou a zásaditosťou (De Schampelaere et al., 2003; Heijerick et al., 2003).

Variabilita vyššie uvedených fyzikálno-chemických parametrov veľkých riečnych systémov v rôznych krajinách Európy je skôr malá, s výnimkou niektorých oblastí v Škandinávii (Dánsko, Švédsko, Nórsko a Fínsko), ktoré sú charakteristické mäkkou vodou t.j. s tvrdosťou <24 mg CaCO_3/l a nízkym pH. Napríklad pre Švédsko je hodnota 50.percentilu tvrdosti vody 15 mg CaCO_3/l , čo je hodnota 10-násobne nižšia než je hodnota pre celú Európu. Vo švédsku je hodnota 50.percentilu pH tesne pod 7, čo je cca o 1 pH jednotku nižšie než je hodnota pre celú Európu (De Schampelaere et al., 2003; Heijerick et al., 2003; Holandsko, 2004).

Údaje o pH (a o zásaditosti na niektorých miestach) v povrchových vodách, do ktorých sa vypúšťajú odpadové vody s NaOH, sú uvedené v tabuľke 17. Vo všetkých prípadoch okrem 3, kde boli k dispozícii hodnoty pH, boli hodnoty pH v rozsahu 6,5-8,5. K týmto vodám patria sladké vody (rieky) a morská voda, každé z týchto vodných prostredí má užšie rozpätie hodnôt pH, zvyčajne v rámci jednej jednotky pH (väčšina vôd: pH rozsah od 7,0 do 8,0) Preto vo väčšine vodných prostredí kde sa vypúšťa odpad sú hodnoty pH v rozsahu, ktorý sa očakáva pre väčšinu vôd v EU (pozri tab. 17). V jednej rieke boli hodnoty pH od 6,5 do 9,0 a v dvoch vodách bolo zistené ešte širšie rozmedzie pH, napr. 4,2-9,2 v jazere a 4,5-10,0 v inom neurčenom druhu vodného prostredia. Nie sú k dispozícii údaje o koncentrácii sodíka vo vodnom prostredí, do ktorého sa vypúšťa odpad z výroby NaOH (v dotazníku nebola otázka na obsah sodíka).

Tabuľka 17 Fyzikálno-chemické vlastnosti európskych sladkých vôd (De Schampelaere et al., 2003; Heijerick et al., 2003) (Z EU RAR, 2007)

Hodnota percentilu	pH	Tvrdosť ¹⁾ (mg/l, v podobe CaCO ₃)	Zásaditosť (mg/l, v podobe CaCO ₃)	Ca (mg/l)	Mg (mg/l)	Na (mg/l)
5. percentil	6,9	26	3	8	1,5	3
10. percentil	7,0	41	6	13	2	5
20. percentil	7,2	70	15	23	3	7
30. percentil	7,5	97	31	32	4	10
40. percentil	7,7	126	53	42	5	13
50. percentil	7,8	153	82	51	6	17
60. percentil	7,9	184	119	62	7	22
70. percentil	7,9	216	165	73	8	29
80. percentil	8,0	257	225	86	10	40
90. percentil	8,1	308	306	103	12	63
95. percentil	8,2	353	362	116	15	90

1) Tvrdosť: celková tvrdosť, výpočet na základe koncentrácie Ca a Mg

1.5.2 Morská voda

Vo viac ako 97% slanej vody na svete je slanosť (množstvo rozpustených anorganických látok), 35 ‰ (promile v g/kg), avšak táto hodnota môže byť nižšia. (Bežne používaná klasifikácia typu vody podľa slanosť: morská voda: slanosť > 20 ‰, brakická voda: slanosť 5-20 ‰, sladká voda: slanosť < 5 ‰) Hlavnou zložkou morskej vody pri slanosť 35 ‰ sú Cl⁻ (19,35 g/kg), Na⁺ (10,77 g/kg), SO₄²⁻ (2,71 g/kg), Mg²⁺ (1,29 g/kg), Ca²⁺ (0,41 g/kg), K⁺ (0,40 g/kg) a HCO₃⁻ (0,142 g/kg, čo je uhličitanová zásaditosť vyjadrená ako keby to všetko bolo HCO₃⁻, a keďže ide o dominantný ión v morskej vode; koncentrácia CO₂ a CO₃²⁻ v morskej vode je veľmi nízka v porovnaní HCO₃⁻) (Stumm et al., 1981).

pH slanej vody (oceánska voda) je zvyčajne 8,0-8,3, čo je veľmi podobné ako hodnota 80. a 95. percentilu pre európske sladké vody (8,0-8,2, Tabuľka 17). Celkový rozsah hodnôt pH uvedený pre morskú vodu je 7,5-9,5 (Caldeira et al. 1999) a z údajov z rôznych zdrojov na Internete). Koncentrácia sodíka (Na) v morskej vode (10,770 mg/kg, ekvivalent 10,450 mg/l) je 115-krát vyššia než hodnoty 95. percentilu v európskych sladkých vodách (90 mg/l). Koncentrácia bikarbonátu (HCO₃⁻) v morskej vode (142 mg/kg, ekvivalent 137 mg/l) sa pohybuje medzi priemernou koncentráciou HCO₃⁻ (106 mg/l) a 90. percentil HCO₃⁻ koncentrácie (195 mg/l) v európskych sladkých vodách, čo naznačuje na relatívne vysokú pufrovaciu kapacitu morskej vody. Celková tvrdosť morskej vody (6,100 mg/l, v podobe CaCO₃, vypočítaná na základe koncentrácie Ca a Mg) je 17-krát vyššia než hodnota 95. percentilu v európskych sladkých vodách, vzhľadom na oveľa vyššiu koncentráciu Ca a hlavne Mg v morskej vode v porovnaní so sladkou vodou.

Použité skratky

AC	kategória výrobku (article category)
CEPI	Konfederácia európskeho papierenského priemyslu (Confederation of European Paper Industries)
DNEL	odvodená koncentrácia bez účinku (derived no-effect level)
EASE	Odhad a posúdenie expozície látkam (Estimation and Assessment of Substance Exposure)
ECETOC	Európske centrum pre ekotoxikológiu a toxikológiu chemických látok (European Centre for Ecotoxicology and Toxicology of Chemicals)
ES	Expozičný scenár
ERC	kategória uvoľňovania do životného prostredia (environmental release category)
EU RAR	Európska správa o hodnotení rizika (European Risk Assessment Report)
LEV	Lokálne odvetrávanie (local exhaust ventilation)
OC	Prevádzkové podmienky (operational conditions)
OEL	Pracovný expozičný limit (Occupational Exposure Limit)
PC	kategória chemického výrobku (chemical product category)
PCB	posudzovanie chemickej bezpečnosti
OOP	osobné ochranné prostriedky
PROC	kategória procesov
RMM	Opatrenia riadenia rizika (risk management measures)
ROP	Respiračné ochranné prostriedky
SCOEL	Vedecká komisia pre pracovné expozičné limity (Scientific Committee on Occupational Exposure Limit)
ÚKV	úpravňa kanalizačnej vody
SU	sektor použitia (sector of use)
TRA	Cielené posúdenie rizika (Targeted Risk Assessment)
TWA	Hodnota časovo váženého priemeru (Time Weighted Average)
ČOV	čistička odpadových vôd

Táto KBÚ je vypracovaná na účely zabezpečenia zdravotných, bezpečnostných a ekologických údajov. Uvedené informácie zodpovedajú našim aktuálnym vedomostiam a skúsenostiam. Zatiaľ čo popis, údaje a informácie uvedené v tomto dokumente sú uvedené v dobrej viere, majú sa považovať len za informatívne. Preto KBÚ neznamená garanciu špecifických vlastností ani štandardov kvality.

Táto informácia je určená ako popis nášho výrobku v súvislosti s možnými bezpečnostnými požiadavkami, avšak zodpovednosťou spotrebiteľa je určiť vhodnosť týchto informácií a vhodnosť výrobkov na stanovený účel, na zabezpečenie bezpečného pracoviska a na zabezpečenie zhody s platnými zákonmi a predpismi.

Keďže manipulácia, skladovanie, používanie a likvidácia tohto výrobku je mimo našu kontrolu a vplyv, vylučujeme akúkoľvek zodpovednosť spojenú s manipuláciou, skladovaním, používaním, alebo likvidáciou tohto výrobku.

Uvedomte si, že ak sa náš výrobok používa ako súčasť iného výrobku, informácie uvedené v KBÚ nemusia platiť.